

Regionální funkce knihoven v roce 2019

Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2019

Zpracováno na základě ročních zpráv o výkonu regionálních funkcí v roce 2019 v jednotlivých krajích ČR, poskytnutých krajskými knihovnami.

Knihovnický institut
Národní knihovna ČR,
Praha červen 2020

Obsah

Hlavní závěry programu regionálních funkcí (RF) v roce 2019	3
Úvod	5
1 Financování regionálních funkcí	7
1.1 Finanční náklady na výměnný fond (VF).....	11
1.2 Mzdové náklady.....	13
2 Podmínky fungování programu regionálních funkcí (RF)	14
2.1 Obsluhované knihovny	14
2.2 Personální zajištění.....	14
2.3 Doprava v rámci výkonu RF	16
3 Plnění výkonu regionálních funkcí (RF)	16
3.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů	17
3.2 Statistika knihovnických činností.....	19
3.3 Vzdělávání knihovníků, semináře a porady.....	20
3.4 Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace	24
3.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů (KF)	29
3.6 Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce	30
3.7 Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit.....	33
3.8 Servis automatizovaného knihovního systému (AKS) využívaného pro výkon regionálních funkcí..	34
Přílohy	37

Hlavní závěry programu regionálních funkcí (RF) v roce 2019

Výkon regionálních funkcí knihoven se řídí knihovním zákonem a Metodickým pokynem Ministerstva kultury ČR pro výkon RF. Program podpory veřejným knihovnám nepřetržitě funguje od roku 2002. V kompetenci jednotlivých krajů je od roku 2005.

Finanční zajištění

Rok 2019 byl s ohledem na financování pozitivní. Poprvé finanční dotace krajských samospráv přesáhla částku z roku 2005, ve kterém financování RF přešlo ze státu na kraje. Krajská dotace v roce 2019 byla ve výši 139 511 449 Kč. Tato částka, ale vzhledem k inflaci a růstu mezd není na potřebné výši pro pokrytí všech služeb, které zahrnují výkon RF.

Snížení dotací na výkon RF v období 2010 – 2015 je příčinou výrazných nerovností v rozsahu a kvalitě služeb poskytovaných veřejným knihovnám v rámci ČR. Postupně ale dochází ke zvyšování (narovnávání) dotací i v krajích, ve kterých finanční zajištění ještě nedosáhlo roku 2005, především v kraji Středočeském, Pardubickém a Plzeňském.

Nepříznivá situace, která vznikla se zvyšováním tarifních platů pracovníků v kultuře (r. 2015–2017), kdy ke zvyšování dotací od krajů docházelo s velkým zpožděním a krajské i pověřené knihovny musely navýšení pokrývat z nezměněných rozpočtů, byla v roce 2019 téměř všemi krajskými samosprávami akceptována.

Situaci ve většině krajů komplikuje zdlouhavý a administrativně náročný proces přidělování dotace krajským a následně pověřeným knihovnám. Značnou část roku musí v mnoha knihovnách v rozporu s platnými předpisy pokrývat z vlastních rozpočtů.

Personální zajištění

Počet všech pracovníků, kteří v roce 2019 zajišťovali služby v rámci RF, činil 223,4 pracovního úvazku. To je o 46 pracovních úvazků méně než v roce 2005. To souvisí i s počtem knihoven, které připadají na jednoho metodika. Situace v krajích se výrazně liší. Tradičně nejvyšší počet knihoven na jednoho metodika je v kraji Středočeském a Pardubickém. Tato skutečnost znamená jejich nadměrné pracovní zatížení, které ohrožuje kvalitu poskytovaných služeb.

Plnění výkonu RF

Poradenská a konzultační činnost je trvale velmi žádanou a důležitou službou, která zásadně ovlivňuje úroveň a dostupnost služeb v knihovnách. Počty konzultací i metodických návštěv rostou každý rok. Jsou projevem nezastupitelnosti RF v regionech a důležitosti práce metodiků v knihovnách.

Zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků má nezastupitelnou úlohu v poskytování kvalitních služeb. Ačkoliv celostátní průměr uskutečněných vzdělávacích akcí mírně klesá. Některé kraje naopak rozšiřují nabídku vzdělávání pro své obsluhované knihovny. V posledních dvou letech například kraj Jihočeský, Plzeňský a Vysočina. Přetrvávají problémy s účastí malých profesionálních knihoven s jedním pracovníkem, kde neexistuje zastupitelnost.

Poskytování výměnných fondů je velmi využívanou službou. Jejich budování je nezbytným prostředkem ke zkvalitňování služeb knihoven. Kvůli snížení krajské dotace funguje ve většině krajů vícezdrojové financování výměnných fondů – z celkové částky na nákup do výměnného fondu v roce 2019 tvořily 24 % financí jiné zdroje, než je krajská dotace. Podíl těchto zdrojů každoročně stoupá.

Cirkulační výměnné soubory využívá 88 % všech obsluhovaných knihoven. Tato služba je závislá na budování kvalitních výměnných fondů.

Náklady na nákup výměnných fondů z krajských dotací byly stejné jako v roce 2018 a tvořily 16 % z celkových nákladů krajských dotací.

Pomoc při revizích a aktualizacích knihovních fondů nabývá stále většího významu i s ohledem na zavádění automatizovaných knihovních systémů (AKS) v obecních (neprofesionálních¹) knihovnách. Počet obslužených knihoven každý rok roste. V roce 2019 tuto službu využilo 1 175 knihoven, to je 20 % ze všech obsluhovaných knihoven. Ve stále větší míře jsou revize prováděny s pomocí automatizovaných knihovních systémů.

Obsluhované knihovny využívají možnosti nechat si nakoupit a odborně zpracovat své vlastní knihovní fondy. Každý rok obce průměrně ze svých rozpočtů uvolní 14 000 000 Kč na nákup vlastních fondů. V roce 2019 krajské nebo pověřené knihovny obsloužily 938 knihoven.

Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit. V roce 2019 byl schválen aktualizovaný metodický pokyn pro výkon RF, ve kterém se objevuje nová služba „Metodická podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit.“ Cílem služby je podpora transformace knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí. Souběžně s Metodickým pokynem pro výkon RF, byl aktualizován také *Standard pro dobrou knihovnu*, ve kterém přibylo hodnotící kritérium: „Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven“, které stanovuje doporučený počet akcí v knihovně za rok podle počtu obsluhované populace v obci. Některé kraje tuto službu standardně poskytují například v rámci metodických návštěv, konzultací, vzdělávání, sdílení příkladů dobré praxe.

Servis automatizovaných knihovních systémů (AKS) je dynamicky se rozvíjející služba, kterou každý rok využívá více knihoven. Hlavním důvodem je již zmíněné zavádění systémů do malých knihoven. V roce 2019 využilo tuto službu 39 % obsluhovaných knihoven. Aby služba byla i nadále ekonomicky výhodná, je nutné postupovat v jednotlivých regionech jednotně a využívat regionálních automatizovaných knihovních systémů.

---

¹ Neprofesionální knihovna je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.

Úvod

Regionálními funkcemi se dle § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)² rozumí služba zaručující všem občanům dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky a přispívá k vyrovnání rozdílů v kvalitě těchto služeb obyvatelům měst a malých obcí.

Regionální funkce (RF) knihoven jsou souborem podpůrných služeb, které poskytují krajské knihovny ve spolupráci s většími městskými knihovnami v kraji, tzv. pověřenými knihovnami. Služby jsou poskytovány menším městským a především obecním knihovnám v příslušném kraji. V počátcích podpory regionálních funkcí knihoven byly dotace na jejich výkon poskytovány centrálně Ministerstvem kultury ČR. **V souladu s novelou zákona o rozpočtovém určení daní přešla odpovědnost za jejich výkon a financování od roku 2005 na kraje. Počínaje tímto rokem až do současnosti jsou dotace na výkon regionálních funkcí knihoven zajišťovány z rozpočtu krajů.** Financování regionálních funkcí kraji také vyplývá z knihovního zákona.

Výkon regionálních funkcí se řídí kromě knihovního zákona také Metodickým pokynem Ministerstva kultury ČR pro výkon RF³, který byl vydán v roce 2005 a poté novelizován v letech 2011, 2014 a 2019.

Cíle regionálních funkcí knihoven

1. Zajištění dostupnosti a rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky v souladu s celostátní koncepcí rozvoje knihoven.
2. Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí s přihlédnutím k jejich specifikům.
3. Zajištění kvality a kontinuity veřejných knihovnických a informačních služeb v návaznosti na informační potřeby uživatelů a v souladu s Metodickým pokynem Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky (dále Standard veřejných knihovnických a informačních služeb)⁴
4. Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji.
5. Účelná dělba práce a koordinace odborných činností v kraji.
6. Efektivní využití veřejných finančních prostředků.
7. Garance průběžné aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi⁵.
8. Udržení odborného standardu služeb v knihovnách regionu.

---

² Zákon 257/2001 Sb. ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Dostupné z: <https://bit.ly/2APPmYN>

³ Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu RF (2019) <https://bit.ly/3dQzROO>

⁴ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. <https://bit.ly/2UrobKE>

⁵ *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9. <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-dobry-knihovni-fond>

9. Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání)⁶.

Pro zajištění rovnoměrného výkonu regionálních funkcí v systému knihoven⁷ je stanoven standard jednotlivých druhů služeb, jimiž jsou regionální funkce naplňovány. Standard upravuje kvalitativní a kvantitativní parametry výkonu těchto služeb. Při jeho aplikaci se přihlíží ke konkrétním podmínkám a specifikům jednotlivých krajů a jejich regionů. **Standard představuje soubor nároků na způsob a úroveň poskytování služeb, jimiž jsou naplňovány regionální funkce krajskými a pověřenými knihovnami:**

1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor
2. Statistika knihovnických činností
3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
4. Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace
5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů
6. Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce
7. Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit
8. Servis automatizovaného knihovnického systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Kromě regionálních funkcí vymezených standardem vykonává krajská knihovna (KK) a jí pověřené knihovny (PK) další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb (dále VKIS). Krajské i pověřené knihovny si stanovují aktuální cíle. Krajské knihovny vytvářejí dlouhodobější koncepce pro výkon regionálních funkcí ve svém kraji, které si kladou za cíl především zkvalitňování knihovnických a informačních služeb, zavádění nových informačních technologií a vzdělávání knihovníků.

Hlavní platformou pro koordinaci regionálních funkcí je **Sekce pro regionální funkce při Sdružení knihoven ČR**, která v roce 2019 měla dvě zasedání a to 21. 3. a 26. 9. Dokumenty k tématu regionálních funkcí jsou k dispozici: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven>

Ve dnech 19. a 20. listopadu 2019 se v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně uskutečnil VI. workshop pro metodiky knihoven, který uspořádala Sekce veřejných knihoven Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR, viz <https://workshop-pro-metodiky-6.webnode.cz/>

---

⁶ Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků (CŽV). *Knihovna plus* [online], 2017, 13(1) [cit. 2018-06-21]. ISSN 1801-5948. <https://bit.ly/2BT3st1>

⁷ Pokud je použit termín „knihovna“, vztahuje se toto označení na všechny knihovny evidované u Ministerstva kultury podle zákona č. 257/2001 Sb.

1 Financování regionálních funkcí

Zásady pro rozdělení finančních prostředků na výkon regionálních funkcí knihoven určuje Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu RF knihoven a jejich koordinaci na území ČR.⁸

V jednotlivých krajích plní a koordinuje výkon regionálních funkcí vybraných základních knihoven krajská knihovna.⁹ **Povinností krajů je zajistit z peněžních prostředků svých rozpočtů plnění těchto funkcí, přičemž finanční prostředky přešly na kraje k 1. 1. 2005 novelou zákona o rozpočtovém určení daní,¹⁰ a to i s uvedením konkrétní výše peněžní částky pro každý kraj. Od tohoto data je zcela na rozhodnutí krajských zastupitelstev, jak podpoří fungování RF v kraji.**

První rok financování prostřednictvím krajů byl poznamenán snížením celkové částky převedené od státu, respektive od MK ČR. V následujících letech se částka pomalu zvyšovala. Rok 2009 znamenal v celkovém součtu za ČR dorovnání finančních prostředků, které stát krajům převedl v roce 2005. Ale v následujícím roce 2010 začal opět jejich pokles, a to z 133,5 mil. Kč na 115,7 mil. Kč. V dalších letech (r. 2011–2014) částka určená na RF postupně klesala až na 108 mil. Kč. Od roku 2015 dochází k obratu. Krajská dotace se zvyšuje meziročně o 4,2 mil. Kč. Navyšování pokračuje i v dalších letech. **Rok 2018 představoval návrat do roku 2005, krajská dotace se dostala zpět na částku, kterou převáděl stát na kraje. Ale s ohledem na inflaci, zvyšování cen a platů tato částka již neznamená dostačující objem financí. Výkon RF je poznamenán dlouhodobým podfinancováním, na které každoročně upozorňujeme, viz tabulka č. 1.**

Vývoj financování RF z krajských dotací r. 2005–2019

Rok	Krajská dotace
2005 stát	133 495 000 Kč
2005 kraje	127 187 000 Kč
2006	128 187 000 Kč
2007	128 365 000 Kč
2008	132 135 000 Kč
2009	133 540 000 Kč
2010	115 709 000 Kč
2011	114 751 000 Kč
2012	109 038 000 Kč
2013	108 600 000 Kč
2014	108 046 000 Kč
2015	112 206 000 Kč
2016	114 424 597 Kč
2017	123 101 090 Kč
2018	133 354 227 Kč
2019	139 511 449 Kč

Tabulka č. 1

⁸ Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu RF <https://bit.ly/3dQzROO>

⁹ Funkci krajské knihovny plní v Jihomoravském kraji Moravská zemská knihovna v Brně, zřízená Ministerstvem kultury a na území hlavního města Prahy Městská knihovna v Praze, zřízená hlavním městem Prahou.

¹⁰ Zákon č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Částka 1 Sbírký zákonů 2005, str. 1–6.

Některé kraje se s dlouhodobým podfinancováním musí vyrovnávat dodnes, především v krajích Středočeský, Ústecký, Plzeňský a Pardubický se výše dotace ještě nedostala na úroveň z roku 2005¹¹, viz tabulka č. 2.

Financování regionálních funkcí v krajích je stále velmi nerovnoměrné, což ovlivňuje především kvalitu poskytovaných služeb. Zvyšování krajských dotací na výkon RF ve většině krajů v posledních letech je spíše důsledkem vládního zvyšování platů státních zaměstnanců v oblasti kultury v letech 2016 a 2017, které kraje musely reflektovat. Nebylo však výjimkou, že toto navýšení proběhlo s ročním i větším zpožděním. V roce 2018 již bylo toto navýšení reflektováno téměř ve všech krajích.

Vývoj financování RF z krajských dotací v jednotlivých krajích r. 2005, 2009–2019 (v mil. Kč)

Kraj	r. 2005	r. 2009	r. 2010	r. 2011	r. 2012	r. 2013	r. 2014	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	2,9	2,7	2,6	2,2	2,1	2,4	2,2	2,4	2,1	2,2	2,5	2,4
SČ	19,3	16,0	7,2	7,0	7,5	10,0	10,0	10,2	10,7	12,6	13,7	14,0
JČ	11,8	13,0	10,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	12,0	13,0	15,0	16,0
PL	8,6	8,0	7,6	6,7	6,0	5,5	5,5	6,0	6,5	6,7	7,0	7,5
KV	3,7	3,9	3,7	3,7	3,6	3,6	3,6	3,7	3,8	4,0	4,4	5,2
ÚL	10,2	8,0	8,0	8,0	8,0	7,8	7,5	8,0	8,0	8,0	9,0	9,0
LB	5,3	5,4	5,4	5,4	5,5	5,5	5,5	5,6	5,8	6,1	6,6	6,7
HK	8,8	10,1	9,4	9,2	8,3	6,0	6,0	6,2	6,3	8,0	8,5	8,8
PA	8,2	7,2	5,9	5,9	4,0	4,0	4,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,5
VYS	10,2	11,1	9,5	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	10,3	10,3
JM	13,6	14,5	13,5	13,5	13,5	13,5	13,2	13,5	13,4	13,8	14,6	16,0
OL	9,9	10,3	9,3	9,3	9,3	9,0	9,0	9,0	9,0	10,3	11,5	11,9
ZL	8,6	9,7	10,0	9,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	7,2	8,0	8,4
MS	12,6	13,7	13,7	13,7	14,1	14,1	14,4	14,4	14,5	15,9	16,2	16,8
Celkem	133,5	133,5	115,7	114,8	109,0	108,6	108,0	112,2	114,4	123,2	133,4	139,5

Tabulka č. 2

Problematické je také zohledňování inflace do krajských dotací. Ideálním řešením je začlenit do smluvních či koncepčních materiálů klauzuli o každoročním zvyšování částky na RF v důsledku inflace. Dle ČSÚ dosáhla inflace mezi roky 2005 až 2019 30 %, což znamená, že finanční dotace by měla v roce 2019 být o 30 % vyšší než v roce 2005, k tomu ještě musíme přičíst další navýšení v souvislosti se zákonným zvyšováním platů.

Rok 2019 byl s ohledem na financování pozitivní. Celková finanční dotace na výkon regionálních funkcí, kterou poskytly knihovny kraje ze svých rozpočtů, činila 139 511 449 Kč. To je ve srovnání s rokem 2018 navýšení o 6,2 mil. Kč. Kromě krajské dotace, která představuje stěžejní část, jsou v menším měřítku regionální funkce dotovány i z jiných zdrojů, především z rozpočtů krajských knihoven. Mezi roky 2015–2019 se celková dotace zvýšila o 33 317 448 Kč, viz tabulka č. 3.

¹¹ Barevné odlišení ukazuje kraje, ve kterých krajská dotace ještě nedosáhla výše z roku 2005 (červená) i kraje, kde krajský příspěvek překročil částku převedenou ze státu v roce 2005 (zelená).

Celková finanční dotace na výkon RF r. 2015-2019

Finanční zdroje	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Krajská dotace na RF	112 190 133	114 424 957	123 159 328	133 354 227	139 511 449
Jiné zdroje (vlastní)	8 648 835	9 138 161	9 728 873	11 335 615	11 473 268
Z jiných grantových programů kraje	363 000	280 600	4 008 000	4 204 353	3 240 600
Celkem	121 201 968	123 843 718	136 896 201	148 894 195	154 519 416

Tabulka č. 3

Důležitou skutečností představuje praxe, kdy krajské knihovny dostávají peníze na výkon své funkce v rámci RF přímo do svého rozpočtu. Proto se tyto finanční prostředky neobjevují v souhrnu částky z krajských dotací na výkon RF. Finanční částky pro pověřené knihovny pak plynou formou dotace do jednotlivých pověřených knihoven. Jako například v kraji Zlínském, Královéhradeckém, Pardubickém a Plzeňském, viz tabulka č. 4.

Od roku 2016 je v Jihomoravském kraji otevřen dotační program pro Obecní knihovny, který schválila Rada Jihomoravského kraje v rámci dotačního programu *Program rozvoje venkova Jihomoravského kraje*. Cílem je modernizace interiérů knihoven v obcích do 3 000 obyvatel a jejich technického vybavení.

Všechny finanční zdroje na výkon RF za rok 2019

Kraj	Z krajské dotace	Z jiných zdrojů	Další podpora z krajů	Příspěvky obcí na VF	Všechny zdroje
PHA	2 428 691	0	0	0	2 428 691
SČ	14 008 764	12 536	0	294 100	14 609 500
JČ	16 000 000	487 659	80 000	69 840	16 637 499
PL	7 500 000	1 724 700	45 000	296 142	9 565 842
KV	5 219 000	14 000	15 000	508 610	5 756 610
ÚL	9 000 000	705 079	15 000	584 699	10 304 778
LIB	6 689 994	1 785	0	0	6 691 779
HK	8 752 000	1 900 915	0	1 419 950	12 072 865
PA	6 500 000	2 233 526	0	833 077	9 566 603
VYS	10 322 000	237 439	0	132 100	10 691 539
JM	16 000 000	52 060	2 890 000	0	18 942 060
OL	11 930 000	119 592	82 000	146 341	12 277 933
ZL	8 411 000	3 615 000	0	0	12 026 000
MS	16 750 000	368 977	113 600	628 801	17 861 378
Celkem	139 511 449	11 466 442	3 240 600	4 913 660	159 433 077

Tabulka č. 4

Další podpora krajů, kterou uvádíme v tabulce č. 4 je podrobněji rozepsána v tabulce č. 5. V roce 2018 byla tato podpora o 964 000 Kč vyšší než v roce 2019 (r. 2018 = 4 204 535 Kč).

Další finanční podpora knihoven z krajských rozpočtů (mimo krajskou dotaci na RF) v r. 2019

Kraj	Granty pouze knihovnám	Granty nejen knihovnám	Celkem
PHA	0	0	0
SČ	0	0	0
JČ	80 000	0	80 000
PL	0	45 000	45 000
KV	0	15 000	15 000
ÚL	0	15 000	15 000
LIB	0	0	0
HK	0	0	0
PA	0	0	0
VYS	0	0	0
JM	2 890 000	0	2 890 000
OL	0	82 000	82 000
ZL	0	0	0
MS	0	113 600	113 600
Celkem	2 970 000	270 600	3 240 600

Tabulka č. 5

Údaje o struktuře čerpání finančních prostředků přidělených z krajských rozpočtů na RF jsou důležitým ukazatelem, jak je dotace vynakládána. Velká pozornost je věnována částkám na mzdy pracovníků RF a budování výměnného fondu (VF). Od jejich výše se odvíjí i další funkčnost (kvalita) služeb RF. Ve snaze o šetrné vynakládání krajských dotací jsou stanovovány horní limity, či povinně dosažitelná procenta pro vynakládání prostředků na doplňování VF nebo na mzdy. Procentuální vyjádření těchto dvou stěžejních položek je sledováno již od samého počátku trvání programu RF viz tab. č. 6.

Struktura celkových nákladů krajské dotace na RF v % r. 2019

Kraj	Na nákup VF v %	Mzdové náklady v %	Ostatní náklady v %
PHA	16 %	49 %	34 %
SČ	23 %	50 %	26 %
JČ	25 %	48 %	27 %
PL	34 %	46 %	20 %
KV	19 %	55 %	26 %
ÚL	20 %	54 %	26 %
LIB	14 %	57 %	28 %
HK	17 %	50 %	34 %
PA	34 %	28 %	38 %
VYS	16 %	55 %	29 %
JM	22 %	50 %	28 %
OL	23 %	43 %	35 %
ZL	17 %	53 %	30 %
MS	23 %	51 %	25 %
Celkem	22 %	50 %	28 %

Tabulka č. 6

1.1 Finanční náklady na výměnný fond (VF)

Finančním prostředkům vynakládaným na nákup VF je věnována velká pozornost proto, že **půjčování výměnných souborů je jednou z nejvíce žádaných služeb, které RF knihovnám nabízí.** Je jedním z hlavních nástrojů při plnění základních cílů RF. **Mít kvalitní a aktuální knihovní fond je základem každé dobře fungující knihovny.** Knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi, pro které je VF budován, tvoří základní infrastrukturu, která uživatelům zajišťuje dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb.

Výměnný fond je důležitou součástí knihovních fondů obsluhovaných knihoven. Tvoří podpůrnou část vlastního knihovního fondu a zpravidla zahrnuje nejnovější literaturu, která vhodně doplňuje aktuální fond nebo ho v některých případech nahrazuje.¹² Proto je nutné jeho nepřetržité doplňování.

Nezanedbatelnou část financování nákupu VF tvoří jiné zdroje, především ty od obcí. Kraje by se však neměly zbavovat odpovědnosti za stav veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS) na svém území a zatěžovat obce náklady, které by měly být primárně hrazeny z krajské dotace na výkon RF. Pokud by krajská dotace na výkon regionálních funkcí měla stoupající tendenci, mohlo by být postupně upouštěno od vícezdrojového financování regionálních funkcí, především na VF.

V roce 2009 byla částka na budování VF z krajských dotací 39 446 042 Kč. Vývoj za posledních pět let (r. 2015–2019) ukazuje tabulka č. 7. Příspěvky obcí tvoří významnou část financování VF. **V roce 2019 byla částka z krajských dotací na doplňování VF o 9 062 648 Kč nižší než v roce 2009.**

Financování VF z hlediska zdrojů v tis. Kč r. 2015–2019

Náklady na nákup VF	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Z krajských dotací	28 185 745	30 773 080	30 002 753	30 381 188	30 383 394
Z jiných zdrojů	2 019 574	2 047 149	2 106 043	2 540 157	2 416 255
Z příspěvků obcí	4 719 495	4 556 798	4 693 644	4 886 758	4 913 660
Celkem	34 924 814	37 377 027	36 802 440	37 808 103	37 713 309

Tabulka č. 7

V letech, kdy dotace na výkon RF poklesly nejvíce (r. 2010–2015), hledaly krajské a pověřené knihovny další finanční zdroje k budování VF. Inspirací jim byly fungující systémy v některých regionech jako je Děčín, Ústí nad Orlicí nebo v Karlovarském kraji, kde obce přispívají na nákup výměnných (cirkulujících) fondů řadu let. V některých krajích nejvíce postižených snížením dotace na výkon RF po roce 2010, jako je Pardubický či Královéhradecký, se podařilo se zastupiteli obcí dohodnout novou formu spolupráce a obce začaly přispívat na nákup VF. Na nákupu VF se podílí obce 10 krajů ČR, viz tabulka č. 8.

¹²Standard pro dobrý knihovní fond <https://bit.ly/2MO7bdi>

Počet obcí, které přispívají na nákup VF r. 2005–2019

Kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	0	0	0	0	0
SČ	0	100	104	105	101
JČ	14	14	14	14	14
PL	35	34	32	34	33
KV	61	55	55	55	61
ÚL	161	162	158	155	158
LIB	0	0	0	0	0
HK	246	234	238	240	242
PA	283	289	300	302	286
VYS	26	28	42	41	46
JM	0	0	0	0	0
OL	23	22	22	22	9
ZL	0	0	0	0	0
MS	35	36	36	30	30
Celkem	884	974	1 001	998	980

Tabulka č. 8

Financování VF v krajích pouze z krajských dotací r. 2015-2019 (v Kč)

Kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	155 517	176 535	178 709	313 292	305 039
SČ	2 666 548	2 631 797	2 800 813	2 883 500	2 900 281
JČ	2 579 066	3 693 180	3 454 201	3 930 702	4 030 471
PL	1 883 695	2 196 109	2 279 918	2 350 124	2 520 689
KV	841 738	850 782	850 507	1 011 544	985 834
ÚL	1 793 153	1 832 439	1 600 129	1 966 208	1 756 202
LIB	1 054 504	1 027 600	960 027	972 085	964 757
HK	1 071 413	1 215 715	1 745 936	1 579 726	1 478 723
PA	2 183 451	2 425 812	2 319 331	2 146 755	2 197 859
VYS	2 970 757	2 805 585	2 262 742	2 228 444	1 631 646
JM	3 547 232	3 520 569	3 155 647	2 717 231	3 576 336
OL	1 795 762	2 282 495	2 555 309	3 053 913	2 686 808
ZL	1 229 085	1 167 005	1 167 500	1 363 940	1 428 856
MS	4 413 824	4 947 457	4 671 984	3 913 724	3 919 894
Celkem	28 185 745	30 773 080	30 002 753	30 431 188	30 383 394

Tabulka č. 9

Snížení finančních prostředků na nákup VF hlavně v roce 2017 bylo dáno nutností krajských a pověřených knihoven navýšit platy zaměstnanců v souladu s vládním navýšením platových tarifů státních zaměstnanců, na které ale většina krajů nedostala finanční prostředky.

Financování VF pouze z krajských dotací v r. 2019 (v Kč)

Kraj	Celkové náklady	Z toho na VF	Na nákup VF v % z celku
PHA	2 428 691	305 039	16 %
SČ	14 008 764	2 900 281	23 %
JČ	16 000 000	4 030 471	25 %
PL	7 500 000	2 520 689	34 %
KV	5 219 000	985 834	19 %
ÚL	9 000 000	1 756 202	20 %
LIB	6 689 994	964 757	14 %
HK	8 752 000	1 478 723	17 %
PA	6 500 000	2 197 859	34 %
VYS	10 322 000	1 631 646	16 %
JM	16 000 000	3 576 336	22 %
OL	11 930 000	2 686 808	23 %
ZL	8 411 000	1 428 856	17 %
MS	16 750 000	3 919 894	23 %
Celkem	139 511 449	30 383 395	22 %

Tabulka č. 10

1.2 Mzdové náklady

Výše mzdových nákladů a na nich závislý počet pracovních úvazků zásadně ovlivňuje výkon (kvalitu) RF. Údaje o mzdových objemech je třeba posoudit zároveň s počtem pracovních úvazků, viz tabulka č. 13 v kapitole 2.2.

Od roku 2010 do roku 2014 měla mzdová složka krajské dotace na RF klesající tendenci. Celkem v tomto období mzdové náklady klesly o 4 828 923 Kč (**r. 2009 = 54 962 020 Kč, r. 2014 = 50 133 097 Kč**). V roce 2015 došlo k navýšení mezd za celou ČR o 2 761 221 Kč v souvislosti se zákonným navýšením tarifních platů státních zaměstnanců. V roce 2016 a 2017 následovalo další navýšení platových tarifů státních zaměstnanců. **Mezi roky 2015–2019 došlo k navýšení finančních prostředků na mzdy pracovníků RF o 16 165 179 Kč.** Vývoj mzdových nákladů v jednotlivých krajích v letech 2015–2019 ukazuje tabulka č. 11.

Vývoj mzdových nákladů v krajích (v Kč) r. 2015-2019

Kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	1 335 674	1 170 602	1 154 004	1 046 618	1 200 454
SČ	4 854 983	5 165 855	6 028 944	6 757 216	7 073 670
JČ	5 495 179	5 813 277	6 262 779	7 027 157	7 673 602
PL	2 840 549	3 006 540	3 035 722	3 266 845	3 472 904
KV	1 969 742	2 033 799	2 198 066	2 311 980	2 886 332
ÚL	4 233 563	4 174 934	4 247 057	4 490 283	4 880 570
LIB	3 110 919	3 182 708	3 348 469	3 733 263	3 838 829
HK	3 094 131	3 086 952	3 535 695	4 061 202	4 338 558
PA	1 463 644	1 452 794	1 536 177	1 685 467	1 844 529
VYS	4 238 059	4 314 248	4 753 198	5 389 329	5 696 076
JM	6 380 173	6 208 410	6 964 632	7 980 488	8 011 647
OL	3 934 621	3 658 218	4 231 992	4 593 891	5 124 426
ZL	3 449 377	3 534 543	3 817 823	4 246 370	4 446 606
MS	6 493 704	6 015 624	7 349 155	8 353 321	8 571 293
Celkem	52 894 318	52 818 504	58 463 713	64 943 430	69 059 497

Tabulka č. 11

2 Podmínky fungování programu regionálních funkcí (RF)

Za koordinaci RF v celé České republice odpovídá Národní knihovna ČR prostřednictvím knihovnického institutu (KI NK ČR), který jako centrum systému knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. V jejich rámci celostátně metodicky řídí výkon RF a vyhodnocuje jejich plnění.

Tyto aktivity uskutečňuje ve spolupráci se Sdružením knihoven ČR (SDRUK), a to se sekci pro regionální funkce. Koordinace je realizována individuálními konzultacemi, pravidelnými poradami s metodickými pracovníky krajských knihoven, semináři, aktivní účastí pracovníků KI NK ČR na seminářích a dalších vzdělávacích akcích pořádaných v rámci výkonu RF pro obsluhované knihovny a širokým spektrem informací poskytovaných na webové stránce <https://ipk.nkp.cz/homepage-ipk#> V neposlední řadě i zpracováním a zveřejněním celorepublikových výročních zpráv výkonu RF.

Vlastní výkon RF a koordinaci na území krajů realizují krajské knihovny za pomoci pověřených knihoven. (14 krajských a 86 pověřených). V některých krajích plní krajské knihovny zároveň také funkci pověřené knihovny, počet pověřených knihoven tak činí 95.

2.1 Obsluhované knihovny

Počet obsluhovaných knihoven a poboček v roce 2019 dosáhl počtu 5 947 knihoven. Za posledních 5 let se počet snížil o 46. Zásadní část těchto knihoven tvoří knihovny obcí nebo malých měst, viz tabulka č. 12.

Počet obsluhovaných knihoven v r. 2015-2019

Kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	40	40	40	40	40
SČ	845	840	812	810	821
JČ	604	604	606	602	597
PL	494	495	493	493	493
KV	120	120	118	118	118
ÚL	299	299	299	300	300
LIB	219	219	217	216	216
HK	422	398	391	391	389
PA	420	420	421	420	419
VYS	575	578	576	595	595
JM	692	689	689	688	689
OL	478	480	478	481	474
ZL	395	395	392	390	390
MS	390	393	407	408	406
Celkem	5 993	5 970	5 939	5 952	5 947

Tabulka č. 12

2.2 Personální zajištění

Počet všech pracovníků, kteří v roce 2019 zajišťovali služby v rámci RF, činil 223,4 úvazku (rok 2018 = 223 úvazků). Ve třech krajích došlo k mírnému zvýšení a ve stejném počtu krajů k mírnému snížení počtu pracovních úvazků na RF. Změny oproti minulému roku jsou minimální.

V některých krajích je ve srovnání s rokem 2005 (výkon RF zajišťovalo 269,4 úvazků), kdy RF přešly pod jednotlivé kraje, snížení pracovních úvazků stále výrazné. V rámci celé ČR je to o 46 úvazků, viz tabulka č. 13. To souvisí s již zmíněným dlouhodobým podfinancováním.

Přehled pracovních úvazků r. 2005, 2016-2019

Kraj	r. 2005	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019	r. 2005/2019
PHA	9	2,5	2,5	2,5	2,5	-6,5
SČ	31	17,9	19,3	18,9	20,6	-10,8
JČ	28	23,7	23,3	23,0	22,8	-5,3
PL	16	14,3	14,1	14,1	14,2	-1,8
KV	8	7,5	7,5	7,5	7,5	-1,0
ÚL	23	17,0	16,2	15,6	14,7	-7,9
LIB	14	11,6	11,6	11,6	11,6	-2,7
HK	17	14,7	15,3	15,4	16,3	-1,1
PA	11	8,2	8,0	7,8	7,8	-3,6
VYS	17	17,0	17,0	17,0	17,0	+0,5
JM	30	24,4	26,0	24,5	23,2	-6,8
OL	22	19,2	20,6	20,5	20,6	-1,4
ZL	17	17,0	16,8	17,0	17,1	+0,3
MS	26	27,2	27,3	27,8	27,6	+2,0
Celkem	269	222,1	225,3	223,0	223,5	-45,9

Tabulka č. 13

Průměrný počet knihoven, které připadají na jednoho metodika, se v posledních čtyřech letech ustálil na 27. Situace v jednotlivých krajích se ale výrazně liší, viz tabulka č. 14. **Tradičně nejvyšší počet knihoven na 1 metodika je v kraji Středočeském a Pardubickém což je důsledek drastického snižování rozpočtů v letech 2010 - 2014 a následném snížení počtu pracovních úvazků na výkon RF.** Takové hodnoty znamenají nadměrné vytížení metodiků, kdy je ohrožena jak kvantita, tak kvalita služeb.

Počet knihoven na 1 metodika r. 2005, 2016-2019

Kraj	r. 2005	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019	r. 2005 / 2019
PHA	5	16	16	16	16	+11
SČ	24	47	42	43	40	+16
JČ	25	26	26	26	26	+1
PL	24	35	35	35	35	+11
KV	14	16	16	16	16	+2
ÚL	13	18	18	19	20	+7
LIB	15	19	19	19	19	+4
HK	23	27	26	25	24	+1
PA	35	51	53	54	54	+19
VYS	37	34	34	35	35	-2
JM	24	28	27	28	30	+6
OL	22	25	23	23	23	+1
ZL	25	23	23	23	23	-2
MS	16	14	15	15	15	-1
Ø ČR	22	27	27	27	27	

Tabulka č. 14

2.3 Doprava v rámci výkonu RF

Regionální funkce jsou činností náročnou na dopravu. Některé služby vyžadují přítomnost metodiků přímo v knihovnách, uskutečňuje se pravidelný rozvoz souborů z výměnných fondů atd. Proto jsou mimo standard sledovány a průběžně vyhodnocovány základní údaje, aby výsledky mohly být použity při kalkulacích finančních nákladů, s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám v regionech (vzdálenosti, dopravní obslužnost apod.). Využívání služebních aut souvisí i s počtem metodických návštěv, které jsou stále častěji spojovány s rozvozem cirkulačních souborů VF apod. Bez dostatečné frekvence metodických návštěv nelze očekávat větší rozvoj VKIS u obsluhovaných knihoven.

Dopravou je zde míněno užití služebního automobilu při výkonu RF. Do vykazovaného počtu ujetých km nejsou zahrnuty cesty hromadnou dopravou, která se v mnoha regionech stále využívá. **V roce 2019 se museli pracovníci vykonávající služby v rámci RF** (rozvoz knihovních fondů a materiálu, metodické návštěvy i ve večerních hodinách, doprava knihovníků na vzdělávací akce v místech bez dopravního spojení hromadnou dopravou) **doprovít služebním autem do 5 663 knihoven a najeli 316 401 km.** (r. 2018 = 5025 knihoven/316 295 km).

3 Plnění výkonu regionálních funkcí (RF)

Jak už bylo uvedeno výše, zajištění rovnoměrného výkonu RF stanovuje Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu RF. Jeho součástí je Standard pro výkon RF knihoven.

Využívanost jednotlivých služeb poskytovaných v rámci RF ilustruje tabulka č. 15. Vyjadřuje, kolik % obsluhovaných knihoven využilo v příslušném roce konkrétní službu u své pověřené nebo krajské knihovny.

Kromě statistiky knihovnických činností jsou již tradičně nejvyužívanější služby poradenství a konzultace, které v některých krajích využívají i knihovny jiných sítí, např. školní, muzejní atd., dále potom cirkulace výměnných souborů.

Velkým vývojem prochází služba Servis automatizovaných knihovních systémů. V roce 2009 ji využilo 13 % knihoven a každý rok zájem o tuto službu stoupá. V r. 2019 už to bylo 39 % knihoven. Tato skutečnost souvisí s rozšiřováním regionálních automatizovaných knihovních systémů v obecních (neprofesionálních) knihovnách.

Využívání jednotlivých služeb v letech 2015–2019

Služby	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Poradenství	102 %	99 %	100 %	102 %	100 %
Statistika	100 %	98 %	98 %	98 %	98 %
Vzdělávání	61 %	58 %	60 %	58 %	59 %
Porady	39 %	41 %	41 %	40 %	40 %
Revize a aktualizace KF	17 %	19 %	19 %	19 %	20 %
Nákup KF obcí	16 %	17 %	18 %	17 %	16 %
Zpracování KF obcí	25 %	26 %	26 %	25 %	26 %
Cirkulace VF	88 %	88 %	88 %	86 %	88 %
Servis AKS	31 %	32 %	34 %	35 %	39 %

Tabulka č. 15

3.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor

Poradenská a konzultační činnost je velmi účinnou a důležitou službou, která zásadně ovlivňuje úroveň a dostupnost služeb v knihovnách. Je účinným nástrojem k prosazování cílů střednědobých i dlouhodobých plánů krajských a pověřených knihoven. Jejich hlavní náplní je praktická pomoc při řešení odborných problémů (především knihovnam malých obcí). **Z osmi standardizovaných služeb je jednou z nejvyhledávanějších. O konzultace projevují zájem všechny typy základních knihoven.** Od obecních s „dobrovolným“ knihovníkem přes profesionální až po knihovny s odborným zaměřením a mnohdy také knihovny jiných sítí (školní, muzejní atd.). **Počet konzultací je i projevem nezastupitelnosti RF v regionech a projevem důvěry knihovníků a provozovatelů obsluhovaných knihoven k metodikům a jejich práci.** Vedle širokého spektra běžných odborných dotazů ovlivňují výsledky i témata úkolů souvisejících s aktuálními celorepublikovými trendy a cíli (Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020).¹³

Konzultace a metodické návštěvy r. 2015–2019

Počet	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Konzultace	18 786	20 424	18 892	19 735	20 683
Metodické návštěvy	10 283	10 336	10 253	10 475	10 109
Celkem	29 069	30 760	29 145	30 210	30 792

Tabulka č. 16

Mezi nejčastější témata konzultací patří: automatizace knihoven, statistické vykazování výkonů knihoven, příprava žádostí o dotace, podpora kulturních a komunitních akcí, modernizace interiérů knihoven a umístění knihoven, půjčování e-knih a audioknih, jednání s obcemi – vícezdrojové financování VF, webové stránky knihoven a sociální sítě.

Počet konzultací v krajích r. 2015–2019

kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	204	148	152	168	251
SČ	1 065	1376	1 278	1 441	1 443
JČ	2 765	2928	2 850	2 861	2 854
PL	834	837	799	918	867
KV	268	380	328	279	384
ÚL	1 069	1094	1 045	1 102	1 246
LIB	661	818	781	837	859
HK	1 669	1648	1 620	1 752	1 875
PA	2 150	3015	2 127	2 068	2 025
VYS	1 376	1442	1 340	1 429	1 395
JM	2 027	2071	2 153	1 995	2 134
OL	1 785	1593	1 390	1 869	2 267
ZL	1 798	1881	1 835	1 840	1 840
MS	1 115	1193	1 194	1 176	1 243
Celkem	18 786	20 424	18 892	19 735	20 683

Tabulka č. 17

¹³ <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

Za posledních pět let počty konzultací rostou ve všech krajích, viz tabulka č. 17.

Metodické návštěvy

Metodický pokyn pro výkon RF doporučuje vykonat metodickou návštěvu v každé obsluhované knihovně 1–2x ročně. **Osobní přítomnost metodika přímo v knihovně je velmi důležitá pro zjištění skutečného stavu a možné následné pomoci.** Z pohledu celostátního průměru je standard plněn. Některé kraje jsou ale dlouhodobě na spodní hranici tohoto doporučení, viz tabulka č. 19. Hlavním důvodem je velký počet knihoven na jednoho metodika, viz tabulka č. 14.

V posledních pěti letech vykazují některé kraje v počtu metodických návštěv rozdíly. Například kraj Olomoucký mezi roky 2017 a 2018 vykázal nárůst o 59 %, tedy o 428 metodických návštěv. V roce 2019 došlo opět k poklesu a počet se přiblížil zpět k roku 2017. Také kraj Středočeský vykazuje větší rozdíly. Mezi roky 2016 a 2017 (2018) pokles o cca 26%, v roce 2019 zpět nárůst k roku 2016, viz tabulka č. 18.

Metodické návštěvy v krajích v letech 2015–2019

kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	98	83	90	93	91
SČ	675	814	646	626	812
JČ	1 586	1 375	1 377	1 335	1 360
PL	902	1 002	1 025	1 009	1 053
KV	462	417	439	441	446
ÚL	579	540	554	547	536
LIB	604	642	587	601	538
HK	683	780	736	755	701
PA	459	489	466	458	469
VYS	1 290	1 349	1 256	1 246	1 197
JM	842	883	974	890	828
OL	630	497	730	1 158	780
ZL	936	920	851	818	777
MS	537	545	522	498	521
Celkem	10 283	10 336	10 253	10 475	10 109

Tabulka č. 18

Metodické návštěvy na 1 obsluhovanou knihovnu r. 2015-2019

kraj	ø r. 2015	ø r. 2016	ø r. 2017	ø r. 2018	ø r. 2019
PHA	2,5	2,1	2,3	2,3	2,8
SČ	0,8	1	0,8	0,8	1,0
JČ	2,6	2,3	2,3	2,2	2,3
PL	1,8	2	2,1	2	2,1
KV	3,9	3,5	3,7	3,7	3,8
ÚL	1,9	1,8	1,9	1,8	1,8
LIB	2,8	2,9	2,7	2,8	2,5
HK	1,6	2	1,9	1,9	1,8
PA	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
VYS	2,2	2,3	2,2	2,1	2,0
JM	1,2	1,3	1,4	1,3	1,2
OL	1,3	1	1,5	2,4	1,0
ZL	2,4	2,3	2,2	2,1	2,0
MS	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2
ø ČR	2,0	1,9	2,0	2,0	1,9

Tabulka č. 19

Konzultace a met. návštěvy v krajích – výkonové ukazatele 2019

kraj	Obslouž. knihovny	Konzultace/1 obslouž. knihovna	met. návštěva/1 obslouž. knihovna
PHA	40	6,2	2,8
SČ	725	2,0	1,1
JČ	588	4,8	2,3
PL	489	1,8	2,1
KV	117	3,2	3,8
ÚL	292	4,3	1,8
LIB	248	3,5	2,1
HK	366	5,1	1,9
PA	428	4,7	1,1
VYS	584	2,4	2,0
JM	627	3,4	1,3
OL	605	3,7	1,3
ZL	395	4,7	2,0
MS	441	2,8	1,2
ČR	5 945	ø 3,8	ø 1,9

Tabulka č. 20

3.2 Statistika knihovnických činností

Metodická i praktická pomoc obsluhovaným knihovnám v kraji při zpracování statistických výkazů, sběr dat ze zpravodajských jednotek (základních knihoven), kontrola dat a jejich zpracování (uložení, sumarizace, analýza a další vyhodnocení), využívání výsledků.

Počátkem každého roku je prováděn sběr statistických údajů v knihovnách za uplynulý rok na základě zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě. Provádí ho krajské a pověřené knihovny, které získaná data vkládají

do elektronické databáze NIPOS. Velkou výhodou stále mají kraje, které využívají program StatExcel SVK HK, který umožňuje jednorázový import údajů za každou vykazující jednotku. Pro tyto knihovny to znamená zjednodušení administrativní práce a navíc možnost odstranění chyb.

Krajské i pověřené knihovny se každoročně snaží vysvětlovat důvody co nejpřesnější evidence výkonů knihoven prostřednictvím statistických výkazů. Seznamují knihovny i s tím, jak shromážděné údaje využít k dalšímu hodnocení a plánování vlastního rozvoje. Většina krajských knihoven zpracovává také krajské statistické sumáře, sleduje plnění indikátorů Standardu VKIS.¹⁴ Mnohé pověřené knihovny s výsledky pravidelně seznamují jak knihovníky, tak provozovatele obsluhovaných knihoven.

Dalším neméně důležitým nástrojem při zjišťování jak si knihovny „stojí“ je **Benchmarking knihoven**,¹⁵ **metoda vzájemného srovnávání výkonu a činnosti knihoven**, která umožňuje zjišťování nejlepších výsledků a jejich uplatnění ve vlastní činnosti knihovny.

V roce 2019 byla pomoc se statistickým výkazem poskytnuta **5 846 knihovnám** a jejich zřizovatelům. Zpracováno bylo celkem **5 869 statistických výkazů**.

Sběr statistických údajů za rok 2019

kraj	Počet obslužených knihoven	Počet zprac. statistických výkazů	Počet zprac. výkazů na 1 metodika
PHA	40	40	16
SČ	852	852	41
JČ	602	654	29
PL	493	597	42
KV	114	116	16
ÚL	287	299	20
LIB	216	224	19
HK	369	383	23
PA	425	422	54
VYS	582	582	34
JM	672	681	29
OL	481	376	18
ZL	394	325	19
MS	319	318	11
ČR	5 846	5 869	ø 27

Tabulka č. 21

3.3 Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

Cílem je zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků a jejich informovanosti o aktuálním vývoji oboru jako podmínky dalšího rozvoje, vzájemné spolupráce a koordinace knihoven.

Jedním ze základních předpokladů, aby knihovna dobře plnila svou funkci (úroveň služeb), je kvalifikovaný knihovník. *„Pracovníci knihoven musí být kvalifikovanými specialisty, kteří jsou schopni podporovat své uživatele. Všechny uvedené faktory kladou značný důraz na organizaci i náplň nejen formálního, ale*

¹⁴ <https://ipk.nkp.cz/docs/Methodpokyn-standardVKIS.pdf>

¹⁵ http://www.snk.sk/images/snk/casopis_kniznica/2013/marec/03.pdf

*i celoživotního vzdělávání pracovníků*¹⁶. Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu VKIS¹⁷ doporučuje, aby bylo dalšímu odbornému vzdělávání ročně na 1 pracovníka profesionální knihovny věnováno minimálně 48 pracovních hodin. Pracovníci působící v knihovnách s rozsahem provozní doby menším než 15 provozních hodin týdně (neprofesionální knihovny) absolvují další odborné vzdělávání ročně v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin.

Vzdělávání poskytují krajské a pověřené knihovny formou seminářů, workshopů, přednášek, školení, porad a podobně. Krajské knihovny jsou v tomto směru vybaveny vzdělávacími centry, kde jsou schopny organizovat celou řadu akcí pro obsluhované knihovny svého kraje. V menší míře pořádají vzdělávací akce také pověřené knihovny. Nabídka vzdělávání krajských a pověřených knihoven by měla reflektovat Standard VKIS.

Výsledky vzdělávání za ČR r. 2015–2019

Rok	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
počet obslužených knihoven	3 651	3 469	3 557	3 470	3 537
počet všech vzdělávacích akcí	1 611	1 509	1 464	1 648	1 611
z toho (z ř. 14): počet akcí v rámci RF	655	657	604	573	557
počet všech účastníků	20 646	18 913	17 606	18 170	12 569
z toho (z ř. 16): počet účastníků akcí v rámci RF	9 357	9 928	8 864	8 169	8 361
počet všech vyučovacích hodin	9 464	8 175	8 260	8 625	6 635
z toho (z ř. 18): počet vyučovacích hodin v rámci RF	2 870	3 224	2 943	2 257	2 455

Tabulka č. 22

Tabulka č. 22 ukazuje celkové počty vzdělávacích akcí i počty účastníků za posledních pět let. Jednotlivé parametry mají spíše sestupnou tendenci. V porovnání mezi roky 2015 a 2019 počet akcí v rámci RF klesl o 98, počet účastníků o 996, počet vyučovacích hodin o 415.

¹⁶ Koncepce rozvoje knihoven 2017 - 2020 https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce/koncepce_k_vystaveni.pdf

¹⁷ Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu VKIS <https://bit.ly/2UrobKE>

Vzdělávací akce v krajích v rámci RF r. 2015 – 2019

kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	41	29	25	25	18
SČ	37	44	53	36	37
JČ	103	82	49	82	63
PL	65	66	58	64	58
KV	12	8	11	10	13
ÚL	29	32	35	34	32
LIB	17	21	18	23	20
HK	33	38	44	33	34
PA	19	33	32	22	26
VYS	66	70	70	56	78
JM	110	72	80	62	66
OL	33	39	32	36	28
ZL	34	49	48	36	33
MS	56	74	49	54	51
ČR celkem	655	657	604	573	557

Tabulka č. 23

Statistika jednotlivých krajů za poslední pětileté období, ale nekopíruje statistiku celostátní, viz tabulka č. 23. Některé kraje naopak meziročně vykazují zvýšený počet vzdělávacích akcí. Například mezi roky 2017 a 2018 kraje Jihočeský a Plzeňský, mezi roky 2018 a 2019 potom kraj Vysočina.

Vzdělávání v krajích v roce 2019

kraj	Počet obsluh. knihoven	Počet všech vzdělávacích akcí	Počet akcí v rámci RF	Počet všech účastníků	Počet účast. v rámci RF	Počet všech vyučovacích hodin	Počet vyuč. hod. v rámci RF
PHA	38	609	18	3 886	140	2 343	92
SČ	360	49	37	705	568	232	169
JČ	328	75	63	783	606	229	169
PL	299	66	58	770	674	213	180
KV	85	28	13	436	232	149	89
ÚL	282	86	32	863	369	502	130
LIB	129	29	20	522	420	113	53
HK	205	95	34	1 044	561	281	101
PA	179	27	26	288	272	99	86
VYS	250	78	78	1 587	1 587	284	284
JM	482	95	66	1 159	819	424	225
OL	167	29	28	553	490	110	107
ZL	404	49	33	1 322	803	168	97
MS	329	296	51	2 537	820	3 832	674
ČR celkem	3 5377	1 611	557	16 455	8 361	8 979	2 455

Tabulka č. 24

Vzdělávání je nutné posuzovat nejen počtem vykázaných akcí, ale i v souvislosti s dalšími údaji, např. s průměrným počtem účastníků na jedné akci (zájem knihovníků), nebo s průměrnou délkou trvání jedné akce (počtu vyučovací hodiny). Hodnocení posledních let naznačuje, že možnou cestou je pořádání menšího počtu akcí s delší dobou trvání (v hodinách). Při dobré volbě témat a dodržení standardem požadovaného množství hodin, je akce nejen dostatečně navštívena ale zároveň může být i ekonomicky výhodná.

Ukazatelé služby vzdělávání v krajích v rámci RF v r. 2019

kraj	% zúčastněných obsluhovaných knihoven	Počet účastníků na 1 vzdělávací akci	Počet vyučovacích hodin na 1 vzdělávací akci
PHA	95 %	8	5
SČ	44 %	15	5
JČ	55 %	10	3
PL	61 %	12	3
KV	72 %	18	7
ÚL	94 %	12	4
LIB	60 %	21	3
HK	53 %	17	3
PA	43 %	10	3
VYS	42 %	20	4
JM	70 %	12	3
OL	35 %	18	4
ZL	100 %	24	3
MS	81 %	16	13
Ø ČR	65 %	15	4

Tabulka č. 25

Z celkového počtu uspořádaných vzdělávacích akcí v krajských a pověřených knihovnách v roce 2019 bylo 35 % akcí realizováno v rámci RF, stejně jako v roce 2018. V roce 2015 to bylo 41 %. To znamená pokles o 6 %. Krajské knihovny zaměřují své vzdělávací aktivity na široké spektrum typů a druhů knihoven, resp. knihovníků. Pověřené knihovny vzdělávají většinou knihovníky obecních knihoven a menších profesionalizovaných knihoven. Některé formy vzdělávání, jako například novinky v AKS zařazují krajské i pověřené knihovny spíše do programů porad jako krátký vzdělávací blok.

Porady

Metodický pokyn pro výkon RF doporučuje periodicitu porad takto: 2x ročně porady ředitelů/pracovníků pověřených knihoven, 1x ročně porady knihovníků profesionálních obsluhovaných knihoven, 1x ročně porady, příp. semináře knihovníků neprofesionálních obsluhovaných knihoven. Porady jsou prostředkem koordinace, informování a vzájemné výměny názorů a poznatků (příkladů dobré praxe). V mnohých regionech jsou porady spojovány se vzděláváním, to se týká především obecních (neprofesionálních) knihoven.

Porady v ČR za r. 2015–2019

Rok	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
počet akcí	374	359	363	367	347
počet obsluh. knihoven	2322	2426	2462	2363	2365
počet účastníků	4741	4587	4586	4640	4405
Ø počet účast. / 1 poradu	13	13	13	13	13

Tabulka č. 26

Ze statistiky posledních pěti let vyplývá, že počty porad i jejich účastníků je ustálený. Mezi lety 2015 – 2018 uspořádal každý kraj v $\varnothing$ 26 porad, roce 2019 počet klesl na 25. Průměrný počet účastníků se nemění. Zůstává 13 účastníků na 1 poradě, viz tabulka č. 26. Je pravděpodobné, že počty porad pro obsluhované a pověřené knihovny se ustálily díky standardizaci, uvedené v Metodickém pokynu pro výkon RF, která byla diskutována se všemi knihovnami zapojenými do výkonu RF a je tedy vyhovující pro všechny kraje ČR.

Porady v jednotlivých krajích v r. 2019

Kraj	počet obsluž. knihoven	Počet akcí	Počet účastníků celkem (v kraji)	$\varnothing$ počet účastníků/1porada
PHA	38	4	89	22
SČ	182	16	269	17
JČ	187	33	326	10
PL	261	31	362	12
KV	33	10	110	11
ÚL	163	18	205	11
LIB	58	13	160	12
HK	154	31	329	11
PA	228	32	335	10
VYS	173	23	346	15
JM	320	42	670	16
OL	233	37	375	10
ZL	86	31	355	11
MS	249	26	474	18
ČR	2 365	347	4 405	$\varnothing$ 13

Tabulka č. 27

Přetrvávají obtíže s účastí knihovníků obecních (neprofesionálních) knihoven. Jedním z důvodů je pravděpodobně čas konání porady v dopoledních hodinách, kdy se nemohou uvolnit ze zaměstnání. Problém s účastí je i u malých profesionálních knihoven s jedním pracovníkem, kde neexistuje zastupitelnost.

3.4 Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace

Poskytování výměnných souborů je velmi žádaná služba v rámci RF. Výměnné soubory tvoří podpůrnou část základních fondů obsluhovaných knihoven. Budují je krajské a pověřené knihovny. Finančně jsou zajišťovány především z krajských dotací na výkon RF. Dalším podstatným finančním zdrojem jsou, ve většině krajů, příspěvky samotných obcí (viz tabulka č. 7. v kapitole 1.1 Finanční náklady na výměnný fond). Vlastnictví nakoupených dokumentů je smluvně ošetřeno. Přispívají i pověřené a krajské knihovny ze svých rozpočtů a využívají se i jiné zdroje.

Budování výměnných fondů (VF) je nezbytným prostředkem ke zkvalitňování dostupnosti dokumentů a informací v nich obsažených a ke stírání rozdílů v kvalitě služeb knihoven ve městech a v malých obcích. Výměnné soubory využívají nejen knihovny, které nemají dostatek finančních prostředků na doplňování svých vlastních fondů, ale také knihovny, které nové dokumenty pravidelně kupují, ale není pro ně hospodárné, doplňovat je v takové šíři, jakou zajišťují cirkulující soubory z výměnných fondů.

Budování výměnného fondu (VF)

Budování VF je stěžejní služba, která je nejen velmi žádaná, ale také ekonomicky velmi výhodná. Tím, že výměnný fond cirkuluje po knihovnách, je jeho budování a využívání efektivní a ekonomické. Vývoj finančního zajištění pro budování VF je popsán v kapitole 1.1 Finanční náklady na výměnný fond, tabulky č. 7 – 9. **K 31. 12. 2019 dosáhl VF v rámci celé ČR objemu 3 714 202 dokumentů.**

Krajské i pověřené knihovny dbají o kvalitu VF i o uspokojení zájmu knihoven o novinky v cirkulačních souborech. Stále častěji se soustřeďují nejen na knihy, ale také na další druhy dokumentů, o které je velký zájem (časopisy, CD, zvukové knihy, společenské hry). Výměnný fond je nedílnou součástí poskytovaných služeb v rámci RF. Díky jeho nepřetržitému doplňování, mohou obsluhované knihovny nabídnout svým čtenářům široké spektrum aktuálních dokumentů, bez ohledu na výši finančních prostředků na budování vlastního fondu.

Budování VF r. 2015–2019

VF-počet knih. jednotek	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Stav VF k 31.12.	3 441 871	3 539 152	3 635 341	3 674 458	3 714 202
Z krajské dotace na RF	153 683	159 485	152 100	147 357	140 604
Z prostředků obcí	25 487	25 829	25 149	25 632	24 304
Z jiných zdrojů	17 955	5 089	5 562	3 361	7 134
Roční přírůstek VF	198 821	190 331	186 590	182 920	179 889

Tabulka č. 28

Jak ukazuje tabulka č. 28, roční přírůstky od r. 2016 klesají. Mezi jednotlivými roky takto: 2015 /2016 o **8490**, 2016 / 2017 o **3741**, 2017 /2018 o **3670**, 2018 /2019 o **3031** dokumentů. Největší pokles přírůstku byl v roce 2016.

Stav VF v krajích k 31. 12. 2019, přírůstek (v knih. jednotkách) podle původu finančních prostředků

Kraj	Stav VF	Roční přírůstek VF	Z krajské dotace	Z prostředků obcí	Z jiných zdrojů
PHA	11 506	1 589	1 589	0	0
SČ	310 725	15 071	13 512	1 582	0
JČ	327 690	18 758	18 602	137	19
PL	347 390	13 240	10 858	2 157	212
KV	161 788	7 133	4 803	2 330	0
ÚL	230 472	12 714	9 341	2 383	950
LIB	111 807	4 682	4 570	0	0
HK	343 519	13 964	6 786	6 776	402
PA	516 199	19 573	11 021	3 952	4 600
VYS	336 561	7 891	6 576	564	0
JM	283 565	18 351	17 887	0	269
OL	224 636	13 912	12 963	526	423
ZL	166 142	9 313	6 964	0	0
MS	342 202	23 698	15 132	3 897	259
Celkem	3 714 202	179 889	140 604	24 304	7 134

Tabulka č. 29

Počty přírůstků knih. jednotek podle původu finančních prostředků přehledně ukazuje tabulka č. 28. Bez pomoci obcí budovaly VF v roce 2019 jen čtyři kraje.

Přírůstek VF (v knih. j.) v krajích z hlavního finančního zdroje - krajské dotace r. 2009, 2015-2019

Kraj	r. 2009	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	1 412	2 539	1 822	2 604	2 688	1 589
SČ	36 247	13 028	12 930	13 848	13 152	13 512
JČ	21 598	13 019	15 244	13 854	14 415	18 602
PL	13 711	9 601	10 703	10 558	10 571	10 858
KV	4 081	5 031	4 462	4 519	5 144	4 803
ÚL	10 212	9 318	9 733	7 489	8 900	9 341
LIB	5 355	5 299	5 352	4 844	4 650	4 570
HK	17 070	6 238	6 222	8 487	7 607	6 786
PA	22 032	12 573	13 481	12 450	10 603	11 021
VYS	20 530	15 535	14 677	12 022	13 752	6 576
JM	16 780	19 349	18 906	16 371	13 612	17 887
OL	5 649	10 071	11 986	12 795	12 427	12 963
ZL	5 649	9 599	9 015	8 785	9 433	6 964
MS	21 648	22 483	24 952	23 474	20 403	15 132
Celkem	201 974	153 683	159 485	152 100	147 357	140 604

Tabulka č. 30

Rok 2009 byl rokem, ve kterém se krajské dotace na výkon RF postupným navyšováním vrátily na úroveň roku 2005. V dalších letech opět začaly klesat. To se samozřejmě v některých krajích výrazně projevilo i na budování VF. Velký pokles nastal například v kraji Středočeském, Jihočeském nebo Pardubickém. **V roce 2019 byl přírůstek VF o 59 026 knihovních jednotek menší než v roce 2009.**

Krajské i pověřené knihovny také nezapomínají na to, aby VF byl aktuální a v dobrém stavu. To znamená, že průběžně vyřazují dokumenty, které jsou obsahově zastaralé nebo opotřebované. Dle Standardu pro dobrý knihovní fond¹⁸ má být ročně obnoveno minimálně 7 % fondu. **Roční obnova VF v roce 2019 činila 3,4 %.** V roce 2018 bylo procento obnovy VF 5 %.

Cirkulace výměnného fondu

Metodický pokyn k zajištění výkonu RF doporučuje periodicitu výměnných cirkulačních souborů minimálně 2x ročně minimálně 60 svazků, respektive 120 svazků ročně. Jak už bylo zmíněno, poskytování výměnných cirkulačních souborů je jednou z nejžádanějších služeb v rámci RF.

V roce 2019 každá knihovna, která využila služby cirkulačních souborů, půjčila pro své čtenáře ø 244 dokumentů. Vysokou využívanost výměnných cirkulačních souborů ukazuje tabulka č. 31.

¹⁸ Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu
<https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-dobry-knihovni-fond>

Cirkulační soubory v r. 2015-2019

	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
% obsluhovaných knihoven	88 %	88 %	88 %	86 %	88 %
Počet obslužených knihoven	5 290	5 229	5 244	5 110	5 219
Počet souborů	22 420	21 756	21 556	21 271	21 354
Počet k. j. v souborech celkem	1 304 696	1 305 491	1 287 325	1 263 421	1 273 304
Počet souborů/ knihovna	4,2	4,2	4,1	4,2	4,1
Ø počet k. j. / soubor	58	60	60	59	60

Tabulka č. 31

Zájem obsluhovaných knihoven je velký jak v krajích, kde práce s VF a cirkulačními soubory má dlouholetou a nepřerušovanou tradici, tak i v krajích, kde tato služba v 90. letech 20. století stagnovala nebo i zcela zanikla. Zanedbatelné procentuální poklesy představují zpravidla snížení počtu obsluhovaných knihoven nebo jejich přechod do kategorie tzv. profesionálních knihoven.

Sami knihovníci v regionech ovlivňují skladbu výměnných souborů s ohledem na své uživatele tak, že mohou žádat o konkrétní tituly prostřednictvím webového rozhraní. Toto zrychlení a splnění konkrétního požadavku umožňují regionální automatizované knihovní systémy. Periodicita dodávání souborů je též kraj od kraje různá a stejně tak jejich velikost a způsob cirkulace, resp. vracení kompletních souborů či jen těch dokumentů, o které již není v místě zájem, až po důslednou a pevně zavedenou cirkulaci po předem stanovených trasách. Mnohé pověřené knihovny, především ty, které působí v příhraničí, budují VF včetně cizojazyčné literatury. Velkému zájmu uživatelů v malých obecních knihovnách se těší i zvukové knihy a společenské hry. Objevují se také knihovny se zájmem o čtečky e-knih. Tato pestrost ve skladbě výměnných souborů výrazným způsobem napomáhá ke zkvalitnění služeb zejména obecních (neprofesionálních) knihoven.

Podrobnější informace o cirkulačních souborech v jednotlivých krajích v roce 2019 ukazuje tabulka č. 32.

Cirkulační soubory využívá 88% všech obsluhovaných knihoven! I proto stále upozorňujeme na to, že budování VF je důležitou částí výkonu RF, viz tabulka č. 31.

Cirkulační soubory-% obslužených knihoven v krajích r. 2015–2019

Kraj	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	57 %	50 %	63 %	65 %	80 %
SČ	88 %	87 %	88 %	89 %	88 %
JČ	88 %	89 %	87 %	88 %	86 %
PL	94 %	94 %	94 %	93 %	93 %
KV	72 %	70 %	69 %	69 %	69 %
ÚL	87 %	88 %	88 %	87 %	87 %
LIB	88 %	88 %	86 %	88 %	84 %
HK	76 %	81 %	80 %	80 %	79 %
PA	90 %	87 %	89 %	88 %	89 %
VYS	91 %	90 %	92 %	64 %	89 %
JM	90 %	85 %	89 %	88 %	90 %
OL	90 %	89 %	91 %	96 %	90 %
ZL	87 %	86 %	87 %	86 %	87 %
MS	96 %	96 %	94 %	93 %	92 %
Celkem	88 %	88 %	88 %	86 %	86 %

Tabulka č. 32

Cirkulační soubory podle krajů r. 2019

Kraj	Počet obslužených knihoven	Počet expedovaných souborů	Počet svazků v souborech	∅ Počet sv./obsloř. knihovna	∅ Počet svazků/soubor	∅ Počet souborů/obsloř. knihovna
PHA	32	62	6 761	211	109	1,9
SČ	721	2 349	133 465	185	57	3,3
JČ	515	1 515	155 967	303	103	2,9
PL	458	1 383	93 517	204	68	3,0
KV	82	427	17803	217	42	5,2
ÚL	262	1 623	92 303	352	57	6,2
LIB	182	792	35 743	196	45	4,4
HK	306	1 267	78 967	258	62	4,1
PA	373	1 157	79 521	213	69	3,1
VYS	531	2 074	125 126	236	60	3,9
JM	618	2 705	154 941	251	57	4,4
OL	426	2 383	112 301	264	47	5,6
ZL	339	1 099	80 710	238	73	3,2
MS	374	2 518	106 179	284	42	6,7
ČR celkem	5 219	21 354	1 273 304	244	64	4,1

Tabulka č. 33

3.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů (KF)

Provozovatel knihovny má za povinnost provádět revize vlastních knihovních fondů dle vyhlášky č. 88/2002 Sb., k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve lhůtách podle § 16 knihovního zákona. Periodicita revizí je určena podle velikosti knihovního fondu, v nejmenší velikostní kategorii knihoven do 100 000 svazků je to 1 x za 5 let.

Pomocí při revizi a aktualizaci knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách se rozumí pomoc při fyzické revizi, obsahové prověrce, dohledávkách, opravách, aktualizaci knihovního katalogu a dalších evidencí, zpracování protokolů o výsledku revize. Služba je poskytována primárně neprofesionálním knihovnám a knihovnám s pracovním úvazkem nejvýše 1,0, případně dalším knihovnám, které o tuto službu požádají.

Pomoc při revizích probíhá obvykle podle plánu revizí sestavovaných na základě objednávky (zájmu) obcí. Obecními knihovnami, resp. obcemi je tato služba vyhledávána ve všech krajích a zpravidla je i součástí krajských koncepcí RF. **V posledních letech nabývá na významu poradenská pomoc, především při aktualizaci KF obsluhovaných knihoven související obvykle se zaváděním regionálních automatizovaných knihovních systémů.** Aktualizace zahrnuje vyřazování zastaralých a opotřebovaných dokumentů, čištění knih, opravy obalů a značení. **Aktualizace KF musí probíhat soustavně nebo alespoň v kratších intervalech. Je možné zachovat 5 letý interval, stejně jako pro revize KF.** Může tedy probíhat současně s vlastní revizí.

Pomoc při revizích a aktualizacích KF r. 2015–2019

	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Počet obslužených knihoven	1 038	1 112	1 136	1 140	1 175
Počet revidovaných knihoven	667	634	695	672	676
Počet revidovaných knih. jednotek	2 366 195	2 221 301	2 250 918	2 120 589	2 106 686

Tabulka č. 34

V roce 2019 využilo službu pomoci při revizi a aktualizaci KF 1 175 knihoven, to je 20 % ze všech obsluhovaných knihoven. Tabulka č. 34 ukazuje, že zájem knihoven o tuto službu roste. **V každé revidované knihovně prošlo kontrolou průměrně 5 059 k. j.** (v roce 2018 to bylo 3156 k. j.). Počty obslužených i revidovaných knihoven, objemy revidovaných KF a průměrné „velikosti“ KF na jednu knihovnu v jednotlivých krajích v roce 2019 jsou uvedeny v tabulce č. 35.

Počet zrevidovaných k. j. na 1 revidovanou knihovnu v jednotlivých krajích v roce 2019 vyjadřuje objem revizních činností (čím vyšší počet revidovaných svazků, tím větší objem práce metodika). **Obsluhované knihovny a jejich provozovatelé mají o službu trvalý zájem.** Podle zvyšujícího se zájmu předpokládáme, že bude i nadále nepostradatelnou součástí RF. **Ve stále větší míře jsou revize prováděny pomocí automatizovaných knihovních systémů, čímž se značně zkrátí časové nároky na tuto službu. Přitom jejím obsahem není pouhá pomoc zřizovatelům knihoven se správou majetku, ale pomoc při aktualizaci a průběžné péči o kvalitu KF - jeho obsahu a struktury.**

Pomoc při revizích a aktualizacích KF v krajích r. 2019

Kraj	Počet obslužených knihoven	Počet revidovaných knihoven	Počet revidovaných k. j.	% revid. knihoven/obsloužené	∅ Počet revid. k. j./revid. knihovna
PHA	14	7	225 411	50 %	32 202
SČ	202	42	99 679	21 %	2 373
JČ	90	52	96 209	58 %	1 850
PL	23	19	56 635	83 %	2 981
KV	45	12	25 838	27 %	2 153
ÚL	64	47	126 479	73 %	2 691
LIB	30	25	115 231	83 %	4 609
HK	70	47	68 893	67 %	1 466
PA	60	54	101 952	90 %	1 888
VYS	67	58	101 492	87 %	1 750
JM	141	98	478 421	70 %	4 882
OL	147	97	305 592	66 %	3 150
ZL	111	55	177 859	55 %	3 234
MS	111	63	352 406	57 %	5 594
ČR celkem	1 175	676	2 332 097	58 %	∅ 5 059

Tabulka č. 35

3.6 Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce

Nákup knihovních fondů z prostředků obcí

K zajištění kvalitní akvizice a zpracování vlastních knihovních fondů mohou knihovny využít služby pověřené nebo krajské knihovny. Ty provedou odborný výběr knih a/nebo tyto knihy odborně zpracují. Při nákupu pro více knihoven mohou využít množstevních slev nebo slev, které mají smlouveny se svým distributorem. Společný nákup, který realizuje pověřená nebo krajská knihovna za finanční prostředky poskytnuté obcemi, má několik předností: hospodárnost, odbornost výběru a následné odborné zpracování. Cílem této služby je, aby obsluhované knihovny měly vlastní, kvalitní a aktuální knihovní fond, který mohou obohatovat o knihy z výměnných cirkulačních souborů. Obce tak vyjadřují svou odpovědnost za úroveň knihovnických a informačních služeb občanům a zájem o to, aby služby byly co nejkvalitnější.

Celkově bylo z prostředků obcí v roce 2019 nakoupeno do vlastních fondů knihoven prostřednictvím krajských a pověřených knihoven 72 670 knihovních jednotek pro 938 knihoven (16 % ze všech obsluhovaných). V roce 2018 bylo z prostředků obcí nakoupeno 83 992 k. j pro 1 020 knihoven (17 % z počtu obsluhovaných knihoven). Meziročně si o tuto službu požádalo o 79 knihoven méně a bylo nakoupeno o 11 256 méně knihovních jednotek.

Ukazatel nákupu a zpracování KF z prostředků obcí sledujeme od r. 2002. Samotný nákup stálého KF z prostředků obcí probíhá od r. 2005. Průměrná vynaložená roční částka je 14 000 000 Kč. Podrobnější statistika za období r. 2015 – 2019 je v tabulce č. 36.

Nákup vlastních KF z prostředků obcí r. 2015–2019

Nákup KF z prostředků obcí	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Počet obslužených knihoven	980	1 024	1048	1020	938
Počet knihovních jednotek	85 414	85 789	83 421	83 992	7 2736
Částka na nákup KF	14 464 624	14 491 696	14 979 665	14 029 656	14 269 006

Tabulka č. 36

Z celé ČR jsou jen tři kraje, Středočeský, Královéhradecký a Praha, ve kterých službu nákup a zpracování fondů pořízených z prostředků obcí nevyužila žádná obec. V ostatních krajích jsou velké rozdíly ve využitelnosti této služby. Nejvyšší procento obcí, které nakupují pro své knihovny KF prostřednictvím krajských a pověřených knihoven, vykazují kraje Liberecký, Karlovarský a Olomoucký. Údaj o počtu svazků zakoupených z prostředků obcí vychází z rozdílné výše poskytovaných částek a současně ilustruje objem prací s tím spojených. Nejvíce k. j. za finanční prostředky obcí nakoupily pověřené knihovny v krajích Ústeckém, Moravskoslezském, Zlínském a Libereckém. Podrobnější informace z krajů za rok 2019 ukazuje tabulka č. 37.

Nákup vlastních KF z prostředků obcí v krajích r. 2019

Kraj	Počet obsluž. knihoven	Počet koupených k. j.	Počet koupených k. j./1 obsluž. knihovna	Počet obsluhovaných knihoven	% obsluž. knihoven z počtu obsluhov.	Finanční prostředky od obcí v Kč
PHA	0	0	0	40	0 %	0
SČ	0	0	0	821	0 %	0
JČ	48	1 783	37	597	8 %	407 134
PL	12	33	3	493	2 %	153 371
KV	79	1 491	19	118	67 %	191 244
ÚL	54	6 114	113	300	18 %	1 214 812
LIB	124	9 803	79	216	57 %	2 159 452
HK	0	0	0	389	0 %	0
PA	1	25	25	419	1 %	0
VYS	9	340	38	595	2 %	83 233
JM	195	11 787	60	689	28 %	2 436 055
OL	183	7 945	43	474	39 %	1 716 183
ZL	121	9 781	81	390	31 %	1 479 904
MS	112	23 568	210	406	28 %	4 427 618
ČR celkem	938	72 670	ø50	5 947	16 %	14 269 006

Tabulka č. 37

Počet knihoven v krajích, které nakupují stálý KF prostřednictvím KK a PK r. 2005, 2015-2019

Kraj	r. 2005	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	0	0	0	0	0	0
SČ	87	0	0	0	0	0
JČ	58	59	54	55	50	48
PL	28	12	12	12	12	12
KV	80	78	76	78	79	79
ÚL	80	55	56	53	51	54
LIB	132	125	132	132	133	124
HK	84	1	0	0	0	0
PA	12	0	0	3	4	1
VYS	12	10	10	10	9	9
JM	174	198	212	219	216	195
OL	236	197	227	247	230	183
ZL	113	124	128	130	122	121
MS	128	121	117	109	114	112
ČR celkem	1224	980	1024	1048	1020	938

Tabulka č. 38

Zpracování knihovních fondů z prostředků obcí

Tato služba navazuje nebo souvisí s nákupem KF z prostředků obcí. Ale bývá často poskytována i bez předchozího společného nákupu. Mnohé knihovny si přejí vybrat a nakoupit dokumenty samostatně a pouze si nechat knihovní fond odborně zpracovat svou krajskou nebo pověřenou knihovnou. Tato forma zaručuje odborné zpracování (katalogizaci) do elektronického katalogu automatizovaného knihovního systému (AKS).

Regiony, které vykazují vysoký zájem knihoven (resp. obcí) o zpracování svých KF, mají dlouholetou tradici ve společně doplňovaných knihovních fondech. Pověřené a krajské knihovny často nakupují a zpracovávají KF nejen pro nejmenší obecní knihovny, ale i pro knihovny profesionální. V některých případech se způsob příspěvků obcí na nákup a zpracování vlastního KF vyvinul po transformaci okresních knihovních systémů jako operativní řešení nové situace. Spokojenost obcí se službou přispěla k jejímu zachování.

I v této oblasti, stejně jako v nákupu KF do vlastních fondů knihoven, je v celostátním měřítku zaznamenána určitá rozkolísanost. Je tedy zřejmé, že nákup a následné zpracování velmi často závisí na momentálním stavu financí obce.

V roce 2019 krajské nebo pověřené knihovny zpracovaly pro 1530 knihoven 135 880 knihovních jednotek (r. 2018 = 1512/142 849 k. j.). Podrobnější informace z jednotlivých krajů ukazuje tabulka č. 39.

O zpracování vlastního KF mělo vždy zájem více knihoven než o jeho společný nákup.

Celostátní průměry jsou následující: **Každý kraj obsloužil v r. 2019 v průměru 109 knihoven a zpracoval průměrně 9 706 knihovních jednotek (r. 2018 = 108/10 203 k. j.).**

Celkové počty zpracovaných knih. jednotek. v krajích v r. 2019

Kraj	Počet obsluž. knihoven	% obsluž. knihoven z obsluhovaných	Počet zpracovaných k. j.	∅ počet zprac. k. j./1 obsluž. knihovna
PHA	0	0 %	0	0
SČ	53	6 %	5 420	102
JČ	79	13 %	2 695	34
PL	21	4 %	682	32
KV	82	69 %	1 626	20
ÚL	143	48 %	14 293	100
LIB	139	64 %	12 613	91
HK	45	12 %	1 498	33
PA	18	4 %	559	31
VYS	61	10 %	2 374	39
JM	248	36 %	22 333	90
OL	249	53 %	16 728	67
ZL	258	66 %	26 207	102
MS	134	33 %	28 852	215
ČR celkem	1530	26%	135 880	∅ 89

Tabulka č. 39

3.7 Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit

Na konci roku 2019 byl schválen aktualizovaný *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky*¹⁹, ve kterém se objevuje nová služba „*Metodická podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit.*“ Cílem služby je podpora transformace knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí. Metodická pomoc by měla zahrnovat metodickou i praktickou pomoc při přípravě akcí v rámci rozvoje společenského a kulturního života v obci, ukázky moderních vzdělávacích aktivit nebo prezentaci příkladů dobré praxe v pověřené knihovně.

Souběžně s Metodickým pokynem pro výkon RF, byl aktualizován také *Standard pro dobrou knihovnu*²⁰, ve kterém kromě aktualizace stávajících standardů (provozní doba knihovny, počty počítačů a studijních míst, knihovní fond atd.) přibyl standard „*Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven*“. Standard stanovuje doporučený počet akcí za rok podle velikosti knihovny. Vzdělávací, kulturní a další komunitní aktivity se stávají nedílnou součástí činnosti knihoven, rozvíjejí společenské a kulturní zázemí obyvatel obce a zároveň pomáhají posilovat postavení knihoven v místní komunitě. Existuje však mnoho knihoven, které z různých důvodů tyto služby nenabízí. Proto byla souběžně ustanovena nová služba poskytovaná v rámci regionálních funkcí, jejímž cílem je nabídnout knihovnám pomoc při realizaci těchto akcí. Již v roce 2019 se v mnoha krajích setkáváme s metodickou pomocí poskytovanou obsluhovaným knihovnám v rámci této služby a můžeme sledovat různé přístupy.

Průkopníkem této služby (pomoci) jsou v **Jihomoravském kraji**, kde s podporou kulturních a dalších aktivit v obsluhovaných knihovnách začali již od roku 2016. Všechny pověřené knihovny se zaměřují především na

¹⁹Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu RF (2019) <https://bit.ly/3dQzROO>

²⁰Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu VKIS (2019) <https://bit.ly/2UrobKE>

regionální projekty na podporu čtenářství a poznávání regionu. Za jejich podpory jsou v obsluhovaných knihovnách pořádány kulturní či vzdělávací akce. Navíc v kraji již od roku 2016 funguje projekt podpory čtenářství „*Jižní Morava čte*“²¹, který organizuje Moravská zemská knihovna s podporou Jihomoravského kraje. Zapojit se mohou veřejné knihovny Jihomoravského kraje, ve kterých proběhnou besedy s autory, diskuse, workshopy a další program. Součástí projektu je také soutěž pro děti, která má každý rok jiné tematické zaměření, téma 5. ročníku byl „Svět v obrazech.“

Kromě Jihomoravského kraje můžeme v souvislosti s realizací konkrétních akcí v obsluhovaných knihovnách zmínit i další kraje. V Ústeckém kraji (okres Louny) to byly akce v rámci projektu „*Města a obce čtou*“, V Moravskoslezském kraji V Městské knihovně v Šumperku od roku 2005 literární a filmový festival „*Město čte knihu*“, v Královéhradeckém kraji (v okrese Jičín) celookresní program na téma „*Zábava s knihovním zákonem*“ Městská knihovna v Praze nabízela možnost bezplatného využití autorů a lektorů kulturních pořadů a besed pro veřejnost, uskutečněno bylo 19 akcí, který se účastnilo 565 návštěvníků.

V ostatních krajích zatím probíhá pomoc knihovnám především v rámci metodických návštěv, s přípravou materiálů (tvorbou pracovních listů atd.), při propagaci akcí, doporučením vhodných způsobů práce s dětskými čtenáři a spoluprací s organizacemi v obci (ZŠ, MŠ, místní spolky, zájmové kroužky atd.), sdílením příkladů dobré praxe a další.

V některých krajích přistoupili k hodnocení knihoven z hlediska plnění standardu „*Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven*“ již v roce 2019. To znamená, zda knihovna uskutečnila doporučený počet akcí v rámci své velikostní kategorie. Například ve **Zlínském kraji splnilo v roce 2019 standard pořádání vzdělávacích a dalších akcí 34 % obsluhovaných knihoven.**

Bude otázkou, jaký přístup bude zvolen při vyhodnocování této služby poskytované v rámci RF. Definitivní podoba bude stanovena ve spolupráci s metodiky krajských knihoven na jednání Sekce SDRUK pro regionální funkce.

3.8 Servis automatizovaného knihovního systému (AKS) využívaného pro výkon regionálních funkcí

Zajištěním servisu automatizovaného knihovního systému (AKS) se rozumí zajištění servisních služeb pro obsluhované knihovny kraje v částech AKS, které jsou využívány k plnění RF (katalogizace, revize KF a automatizované agendy cirkulačních výměnných souborů včetně provozu regionálního automatizovaného systému RAKS), zaškolení pracovníků při práci s příslušnými moduly, metodická a praktická pomoc při zavádění RAKS, roční údržba, případně upgrade.

Rozsah poskytování této služby je v jednotlivých krajích různý a je závislý na dohodě s pověřenou knihovnou. **Obsahem služby jsou zásahy související s aktualizací, instalací, drobnými úpravami a opravami AKS.** Zásahy mohou provádět servisní pracovníci nebo správci sítí knihoven, jednodušší zásahy metodičtí pracovníci. Tyto činnosti může hradit pověřená nebo krajská knihovna z prostředků na regionální funkce (v souladu s pravidly a podmínkami kraje). Nezapočítávají se metodické aktivity, např. ukládání dat, export, zaškolování knihovníka, zálohování dat apod., což je součástí poradenské a konzultační služby.

---

²¹ Více informací: <http://www.jiznimoravacte.cz/>

Servis AKS r. 2015–2019

Počet	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
Knihovny, pro které PK zajišťují podporu AKS	1 840	1 909	1 990	2 080	2 309
Akce, zásahy	2 509	2 470	2 669	3 132	4 205

Tabulka č. 40

V posledních letech se ve velké míře zavádí AKS i do obecních (neprofesionálních) knihoven. AKS umožňují nejen elektronickou evidenci knihovních dokumentů, ale také vytvoření čtenářského konta nebo přístup veřejnosti do elektronického katalogu knihovny na internetu (OPAC). **AKS významně zlepšují dostupnost knihovny pro veřejnost i kvalitu jejích služeb.**

Obecní (neprofesionální) knihovny by měly být automatizovány prostřednictvím regionálních automatizovaných knihovních systémů (RAKS), které provozují pověřené knihovny. V některých regionech tyto systémy nefungují a malé knihovny musí žádat ve VISK 3 na samostatný automatizovaný systém, což je mimořádně nákladné. **Regionální AKS je ekonomické řešení, kdy funguje jeden systém pro celý region a je spravován pověřenou knihovnou.** Pověřená knihovna jako jeho provozovatel a správce zaručuje kvalitu a rychlost vkládaných záznamů. AKS zjednodušují revize fondů či export záznamů při půjčování souborů z výměnných fondů. Další problémy v této oblasti souvisejí s výskytem více dodavatelů AKS v jednom regionu. To může komplikovat poskytování servisu v rámci této služby a také zvyšovat náklady s ním spojenými.

Servisní služby jsou nejvíce poskytovány obecním (neprofesionálním) knihovnám a malým knihovnám s jedním profesionálním pracovníkem. Význam této služby stále roste. Některé kraje řeší servis i dodavatelskou cestou a financují ji z prostředků RF. Obce často nechťejí nebo nemohou financovat či realizovat nezbytnou údržbu a aktualizace, to pak negativně ovlivňuje nebo zcela znemožňuje technologie v knihovnách využívat. Některé méně náročné práce provádějí sami metodici přímo na místě.

Knihovny, které využívají službu AKS - % ze všech obsluhovaných

Kraj	r. 2009	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	15%	0%	0%	0%	0%	73%
SČ	3%	6%	7%	8%	9%	19%
JČ	15%	17%	29%	34%	35%	36%
PL	6%	3%	4%	3%	3%	3%
KV	60%	69%	69%	69%	69%	69%
ÚL	10%	37%	38%	41%	39%	37%
LIB	1%	26%	31%	31%	34%	34%
HK	20%	33%	33%	38%	37%	25%
PA	4%	30%	33%	31%	30%	30%
VYS	2%	66%	66%	67%	65%	66%
JM	15%	40%	29%	32%	4%	63%
OL	17%	32%	35%	35%	36%	35%
ZL	19%	43%	49%	50%	46%	55%
MS	35%	45%	44%	45%	45%	48%
ø ČR	13%	31%	32%	34%	35%	39%

Tabulka č. 41

Počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu AKS r. 2009, 2015 – 2019

Kraj	r. 2009	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018	r. 2019
PHA	6	0	0	0	0	29
SČ	28	48	55	66	69	153
JČ	90	101	176	205	208	218
PL	58	16	18	13	13	13
KV	73	83	83	82	82	82
ÚL	29	110	119	124	116	110
LIB	1	58	68	68	74	74
HK	79	141	133	149	145	98
PA	15	125	138	130	126	127
VYS	9	380	381	386	388	394
JM	108	279	203	223	323	436
OL	81	154	170	165	173	168
ZL	77	171	183	197	181	213
MS	144	174	172	182	182	194
ČR celkem	798	1 840	1 899	1 990	2 080	2 309

Tabulka č. 42

Zvyšující se počty knihoven, kterým krajské nebo pověřené knihovny zajišťují podporu AKS ukazují tabulky č. 41 a 42.

Přílohy

Financování RF v roce 2019

Finance od kraje	Celkem
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	32 627 410
z toho: nákup knihovního fondu	30 383 394
Spotřeba energie (číslo účtu 502)	1 519 446
Opravy a udržování (číslo účtu 511)	192 646
Cestovné (číslo účtu 512)	743 964
Ostatní služby (číslo účtu 518)	8 671 746
z toho: doprava	789 722
z toho: servis AKS	1 226 382
z toho: nákup licence na el. zdroje	104 927
z toho: nákup knihovnických služeb	4 261 236
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	69 059 497
z toho: platy zaměstnanců	67 348 431
z toho: ostatní osobní náklady	1 695 831
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	22 686 575
Sociální náklady (zákonné a jiné s.n.) (číslo účtu 527 a 528)	2 359 467
Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	146 320
Ostatní provozní náklady (neuvedeny v ř. 53, 55 - 58, 63, 66 - 68)	789 582
Provozní náklady celkem (součet ř. 53, 55 - 58, 63, 66 - 69)	139 184 913
Investiční náklady	0
Náklady celkem (z krajské dotace) (součet ř. 70 a 71)	139 184 913
Přidělená dotace (krajská)	139 511 449
Vráceno	326 537
Prostředky knihovny, obce, další zdroje, sponzorské dar)	
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	2 568 262
z toho: na nákup knihovního fondu	2 416 255
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	5 429 143
z toho: platy zaměstnanců	5 254 876
z toho: ostatní osobní náklady	129 795
Zákonné sociální a zdravotní pojištění (číslo účtu 524)	1 733 733
Ostatní provozní náklady (neuvedené v ř. 82, 84, 87)	1 728 130
Provozní náklady celkem (součet ř. 82, 84, 87, 88)	11 760 542
Investiční náklady	0
Náklady celkem (součet ř. 32 + 33)	11 767 367
Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování*	
Na nákup (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostř. obcí)	14 269 007
Na zpracování (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostř. obcí)	1 896 823

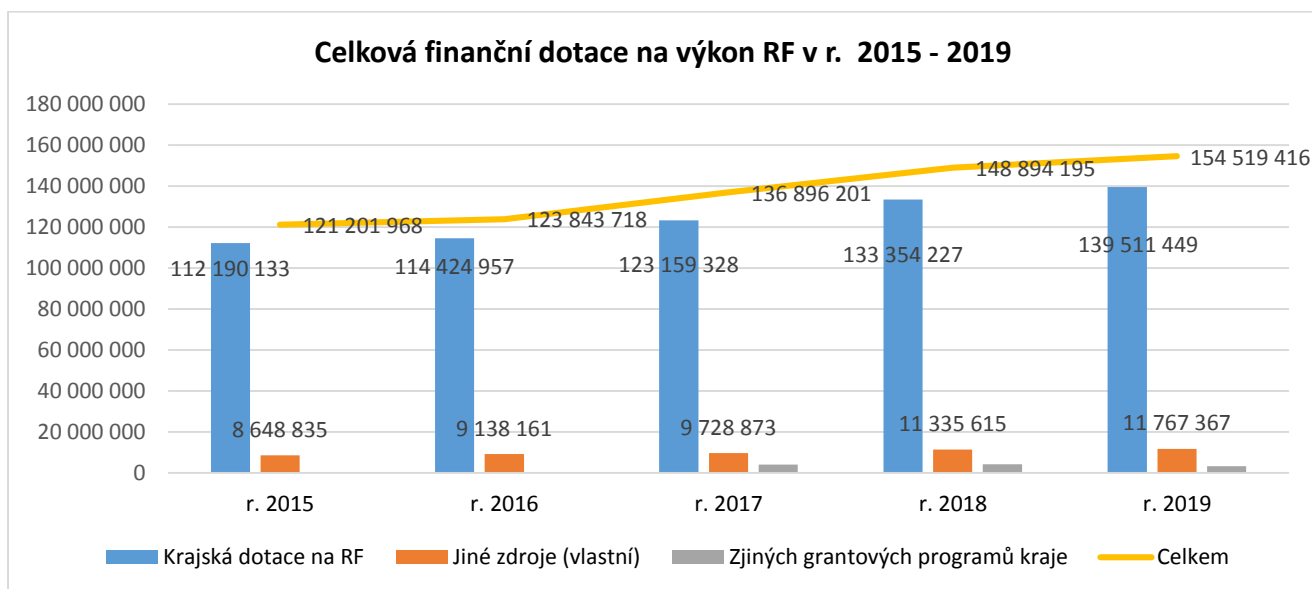
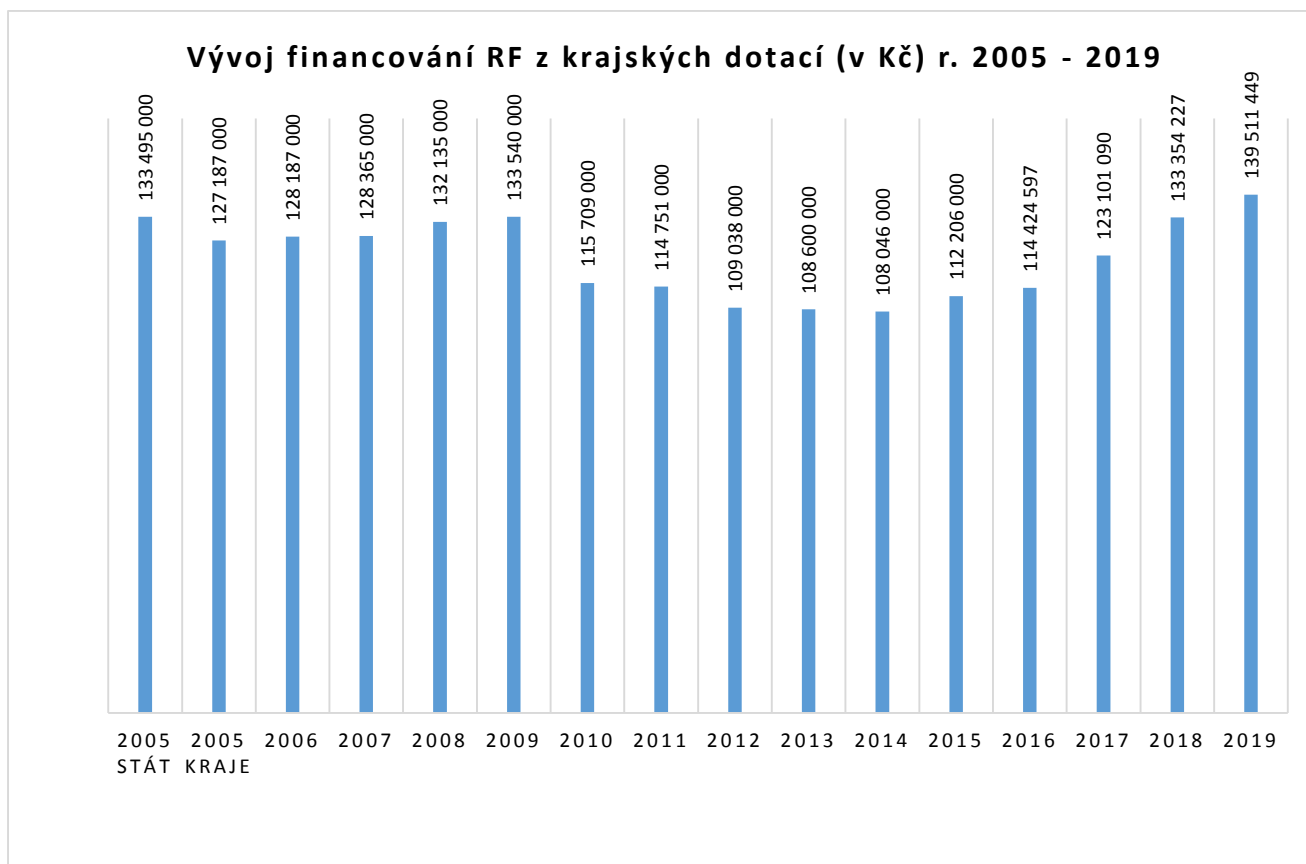
Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu	3 240 600
Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám	270 600
Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám	2 970 000
Podíl obcí na nákupu výměnného fondu ***	
Počet obcí přispívajících na nákup výměnného fondu	980
Částka poskytnutá na výměnný fond (za přispívající obce celkem)	4 913 660

Výkony v rámci RF v roce 2019

Počet PK	95 (včetně KK s fcí PK)
Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	223,4
Počet obsluhovaných knihoven	5 947
Poradenská a konzultační činnost	
počet obslužených knihoven	5 945
počet poskytnutých konzultací	20 683
počet metodických návštěv	10 109
Statistika knihovnických činností Kult (MK) 12 - 01	
počet obslužených knihoven	5846
počet zpracovaných statistických výkazů	5869
Vzdělávání knihovníků, semináře	
počet obslužených knihoven	3 537
počet všech vzdělávacích akcí	1 611
z toho (z ř. 14): počet akcí v rámci RF	557
počet všech účastníků	12 569
z toho (z ř. 16): počet účastníků akcí v rámci RF	8 361
počet všech vyučovacích hodin	6 635
z toho (z ř. 18): počet vyučovacích hodin v rámci RF	2 455
Porady	
počet obslužených knihoven	2 365
počet akcí	367
počet účastníků	4 640
Pomoc při revizi a aktualizaci KF	
počet obslužených knihoven	1 175
počet revidovaných knihovnických jednotek	2 106 686

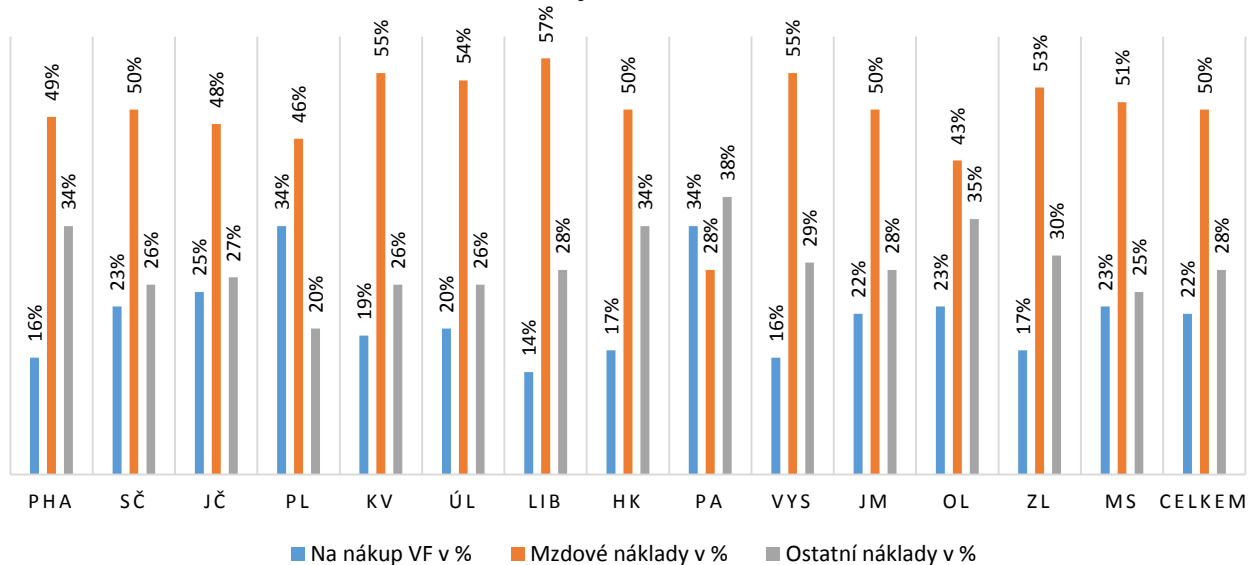
počet revidovaných knihoven	676
Nákup KF z prostředků provozovatelů (obcí) do vlastních KF	
počet obslužených knihoven	941
počet nakoupených knihovních jednotek	72 736
Zpracování KF z prostředků provozovatelů (obcí) vlastních KF	
počet obslužených knihoven	1 530
počet zpracovaných knihovních jednotek	135 880
Výměnný fond (v knihovních jednotkách)	
stav výměnného fondu k 31. 12. 2019	3 714 202
roční přírůstek VF	179 889
roční úbytek výměnného fondu	124 392
z ř. 36 zakoupeno z finančních prostředků kraje na regionální funkce	140 604
z ř. 36 zakoupeno z finančních prostředků obce	24 303
z ř. 36 zakoupeno z finančních prostředků dalších zdrojů	7 134
Cirkulace VF	
počet obslužených knihoven	5 219
počet expedovaných souborů	21 354
počet svazků v souborech	1 273 304
Servis automatizovaného knihovního systému	
počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu automatizovaného systému	2 309
počet akcí, zásahů	3 132
Doprava v rámci výkonu RF	
počet obslužených knihoven	5 663
počet ujetých km	316 401

Financování RF

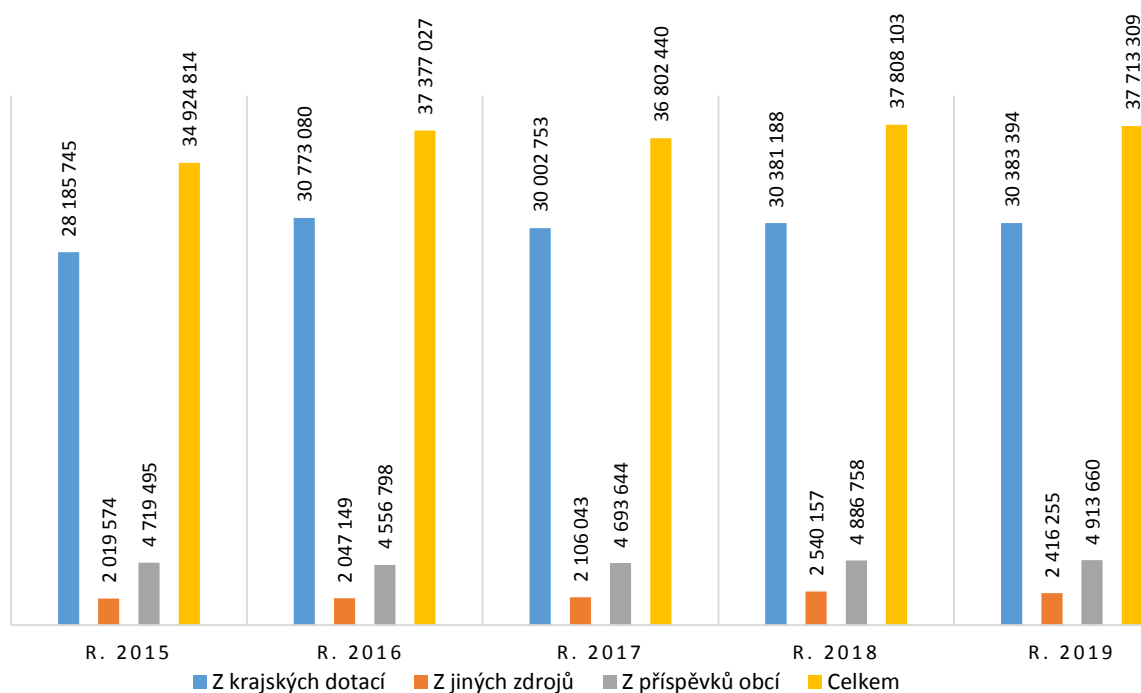

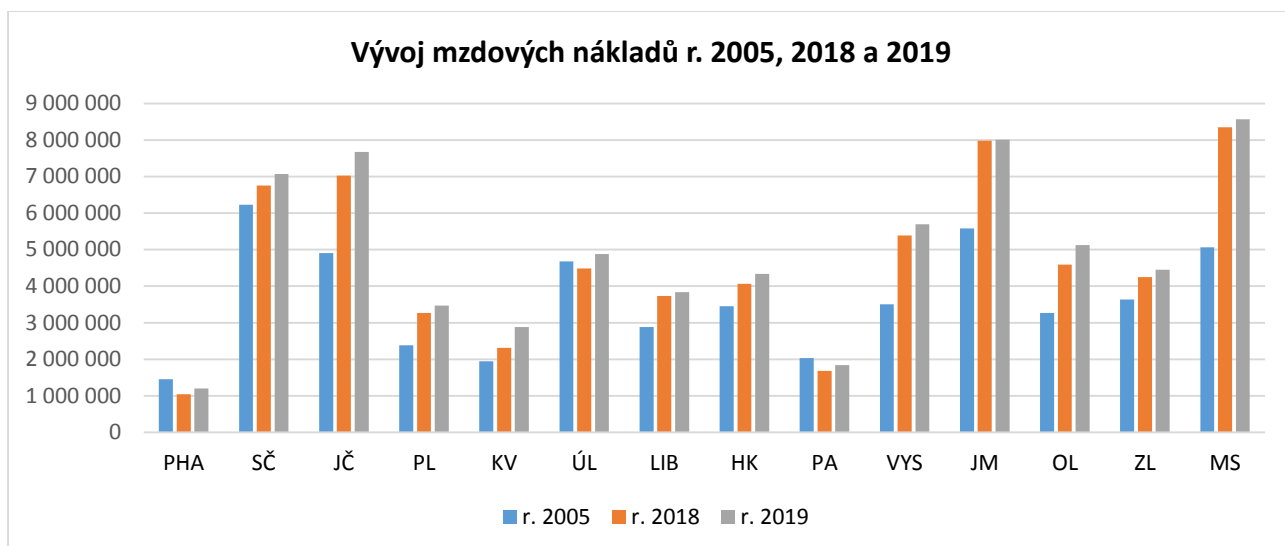

Struktura nákladů krajské dotce na RF v % r. 2019

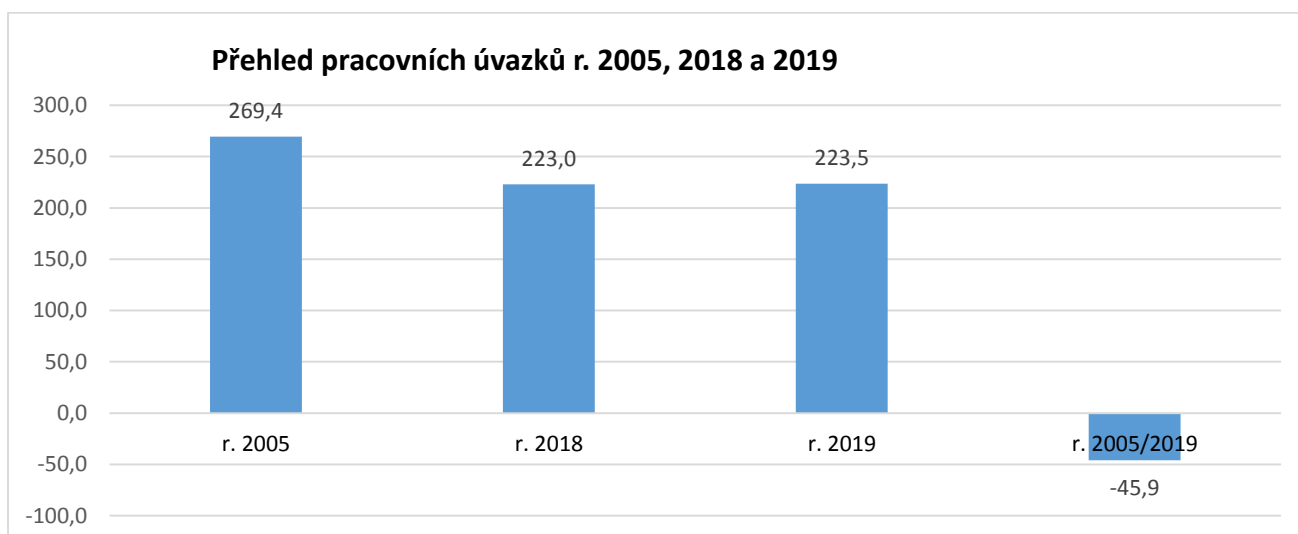
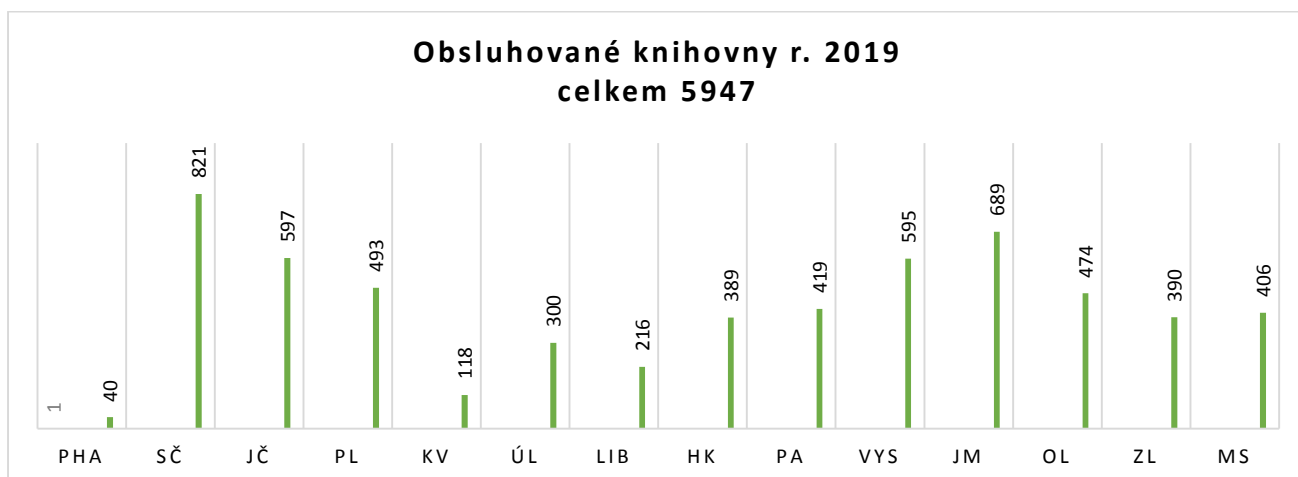

Financování VF z hlediska zdrojů (v Kč) r. 2015- 2019

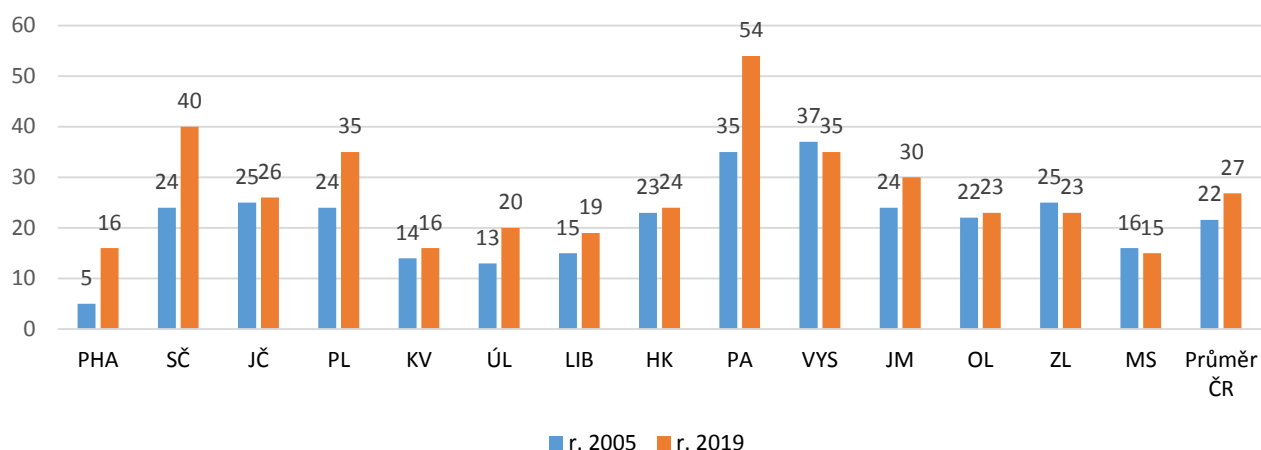

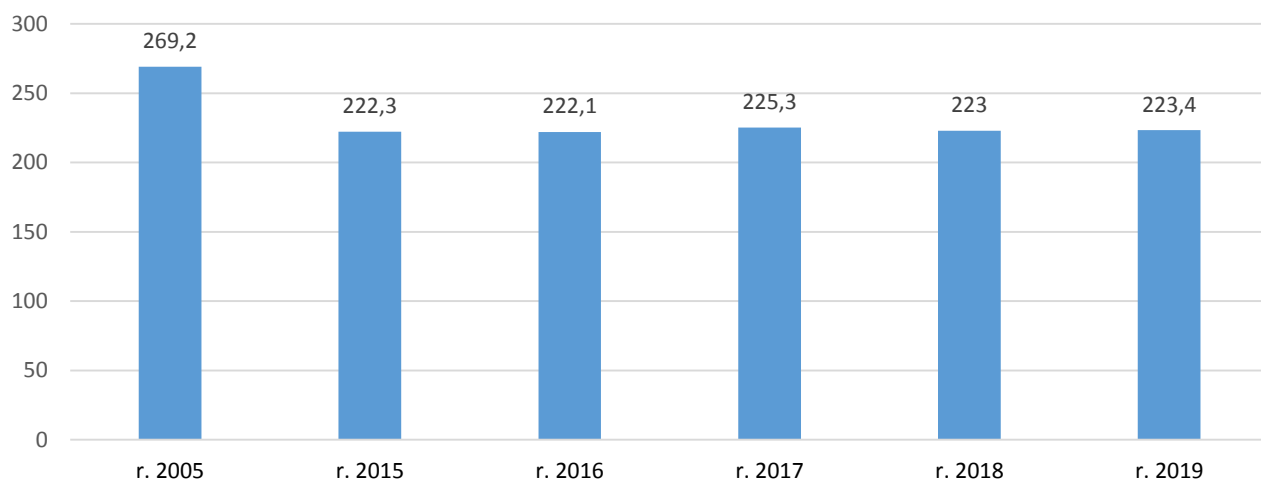
Podmínky fungování programu RF

Počet knihoven na 1 metodika r. 2005/2019

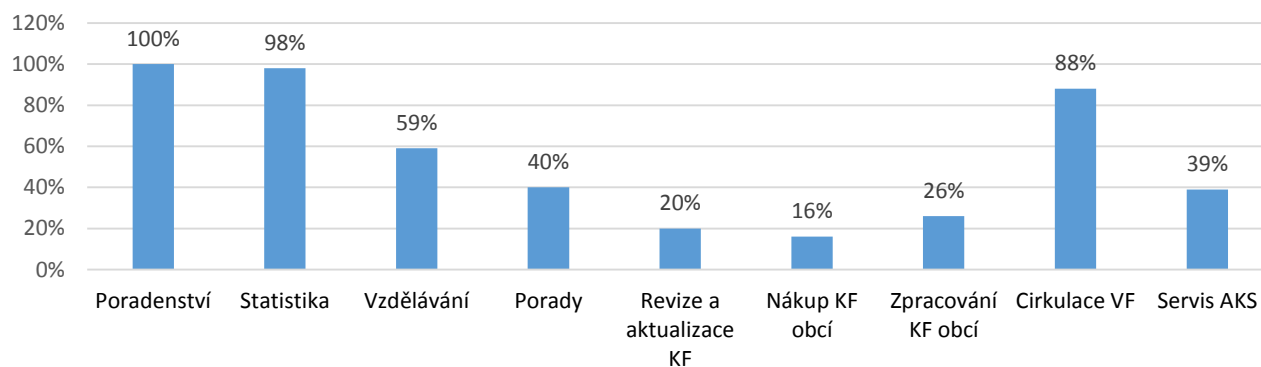

Vývoj počtu metodiků r. 2005, 2015 - 2019

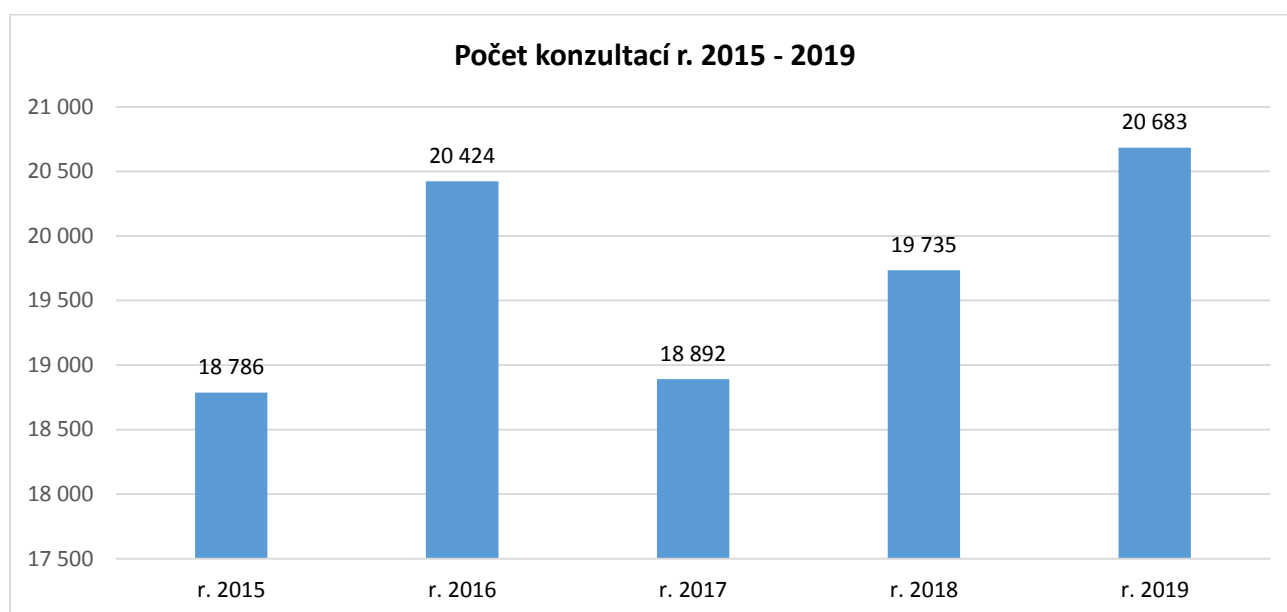
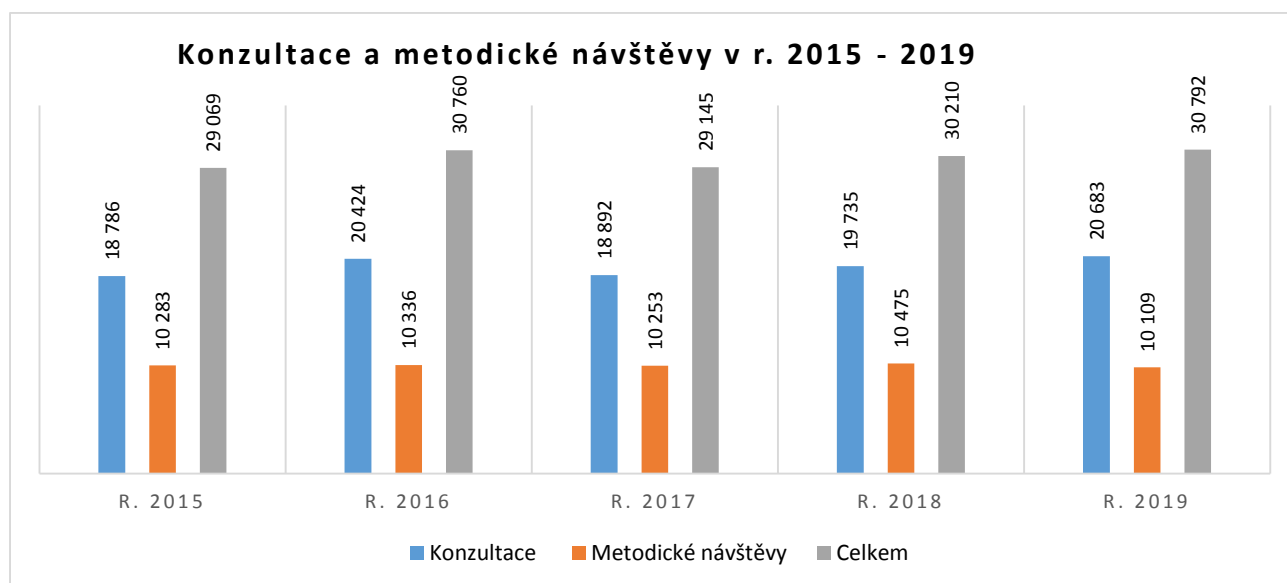

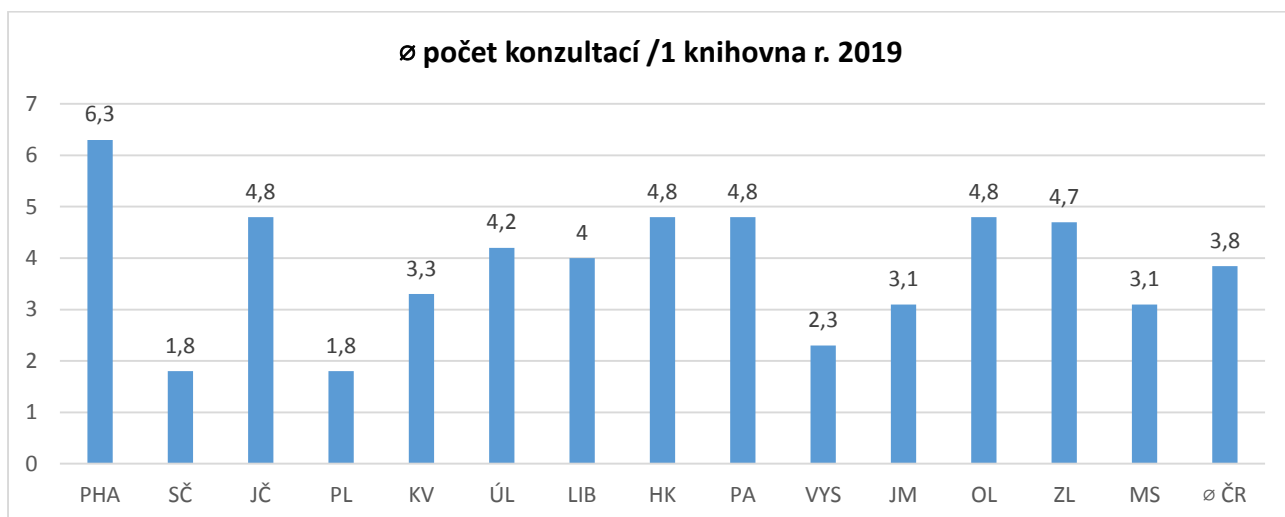
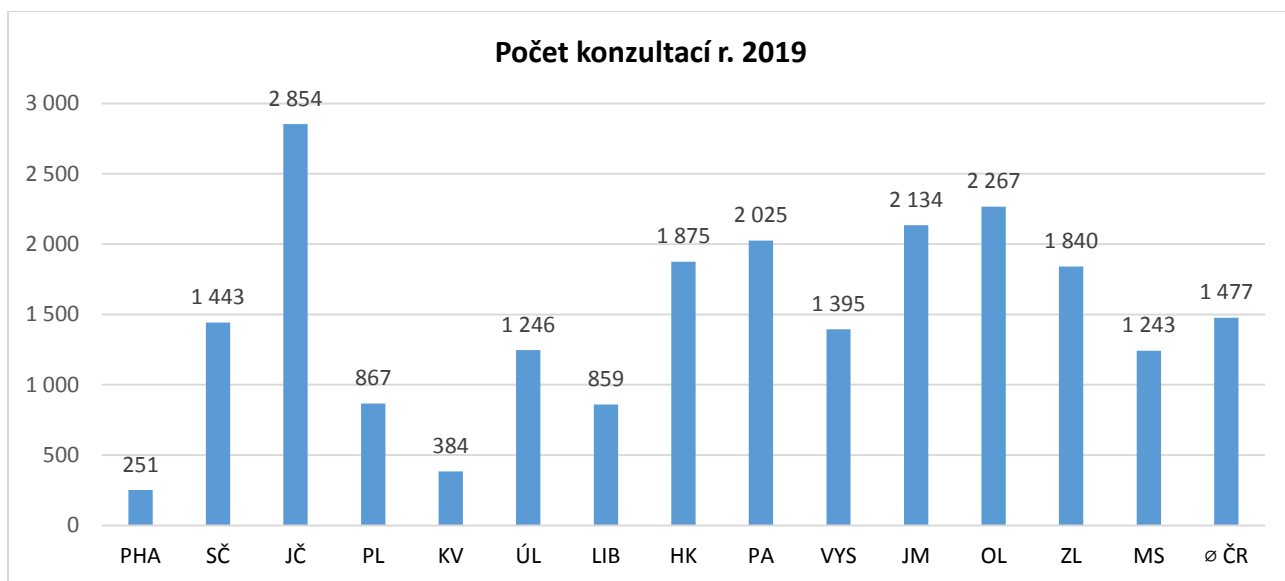
Plnění výkonu RF

Využívání jednotlivých služeb r. 2019

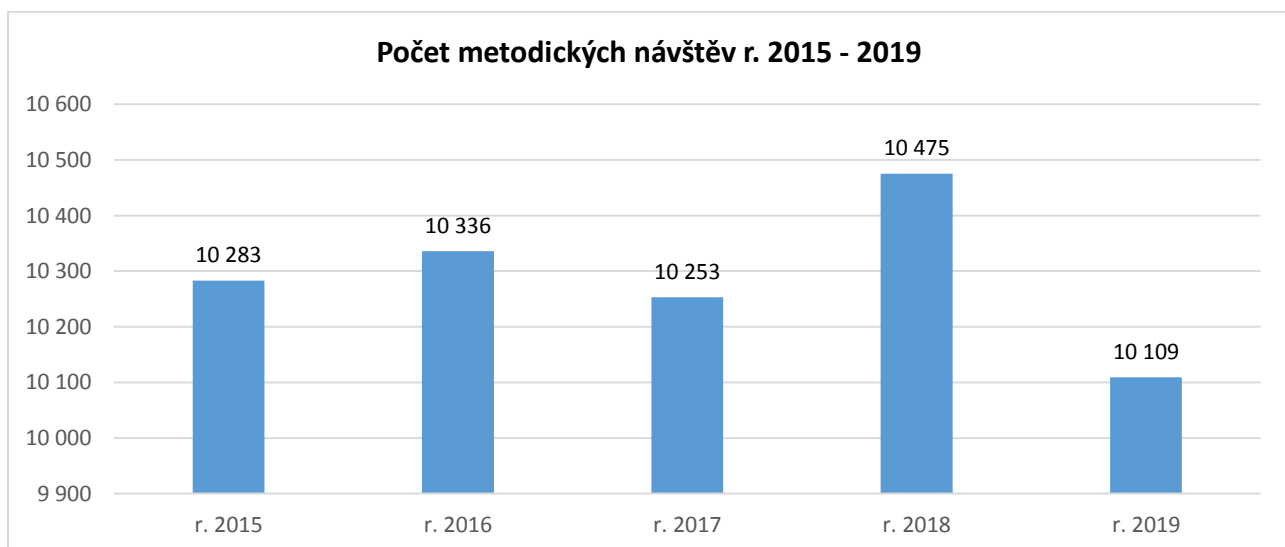

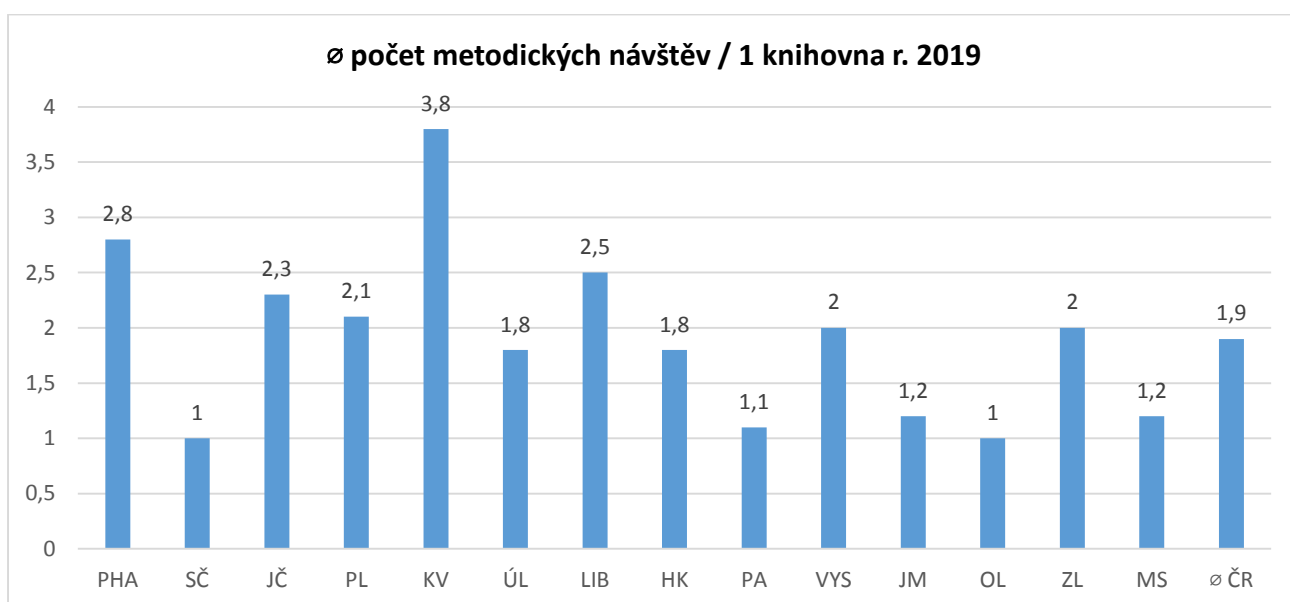
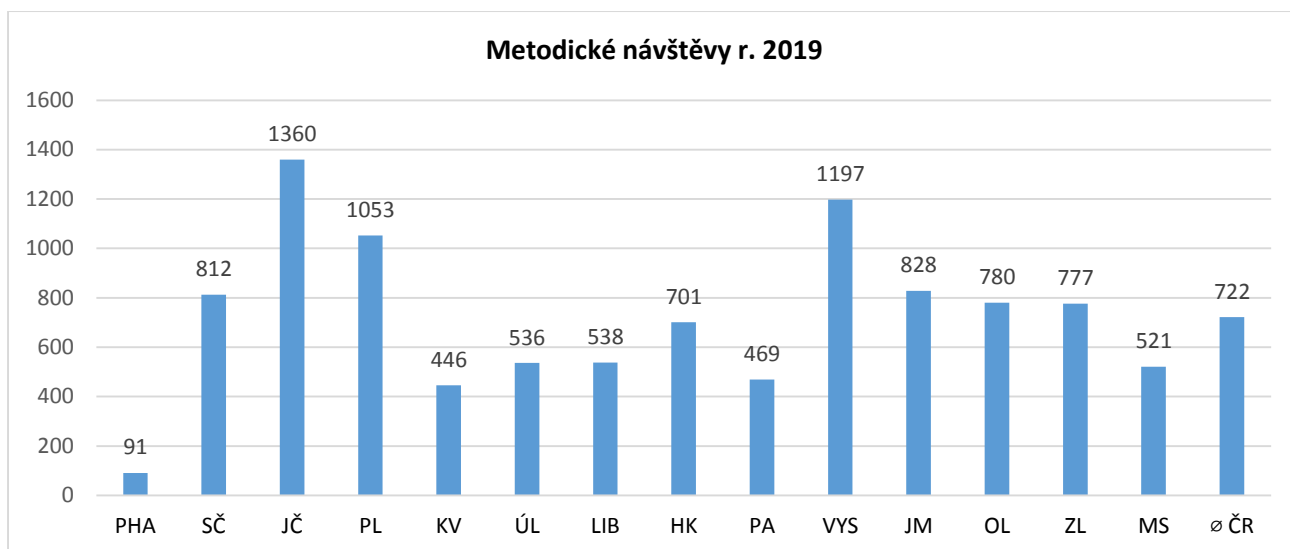
Poradenská a konzultační činnost

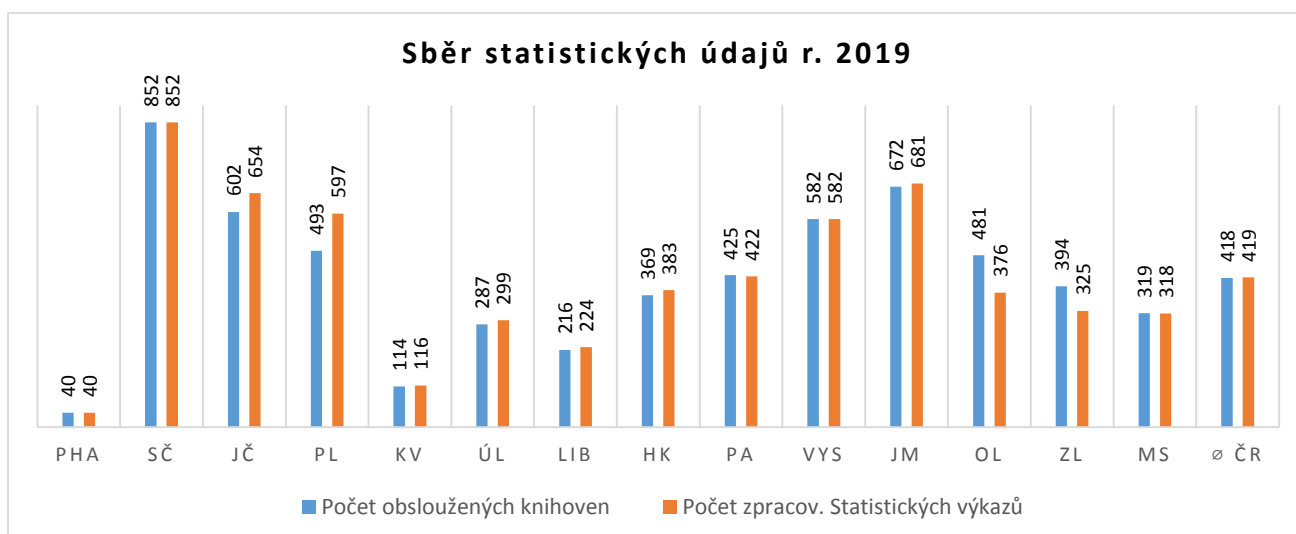

Metodické návštěvy

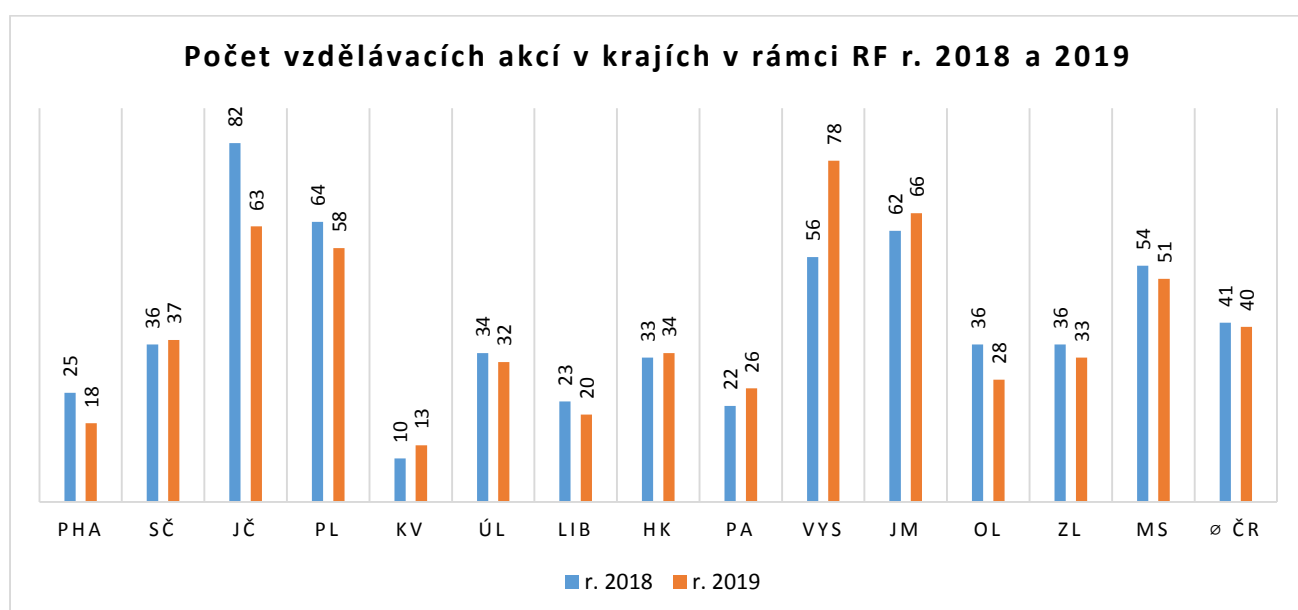
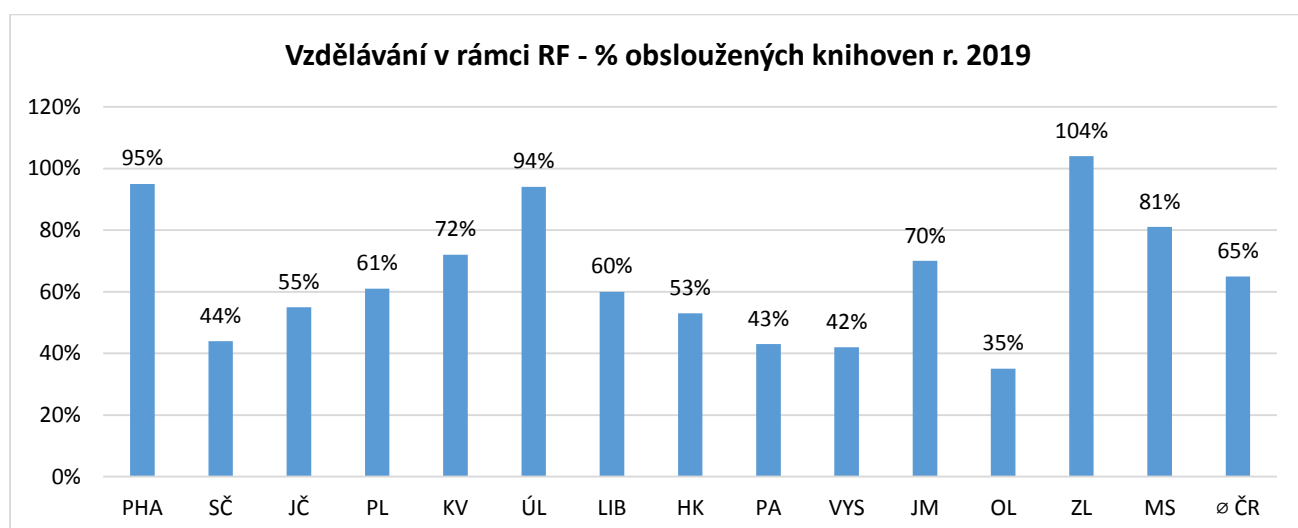
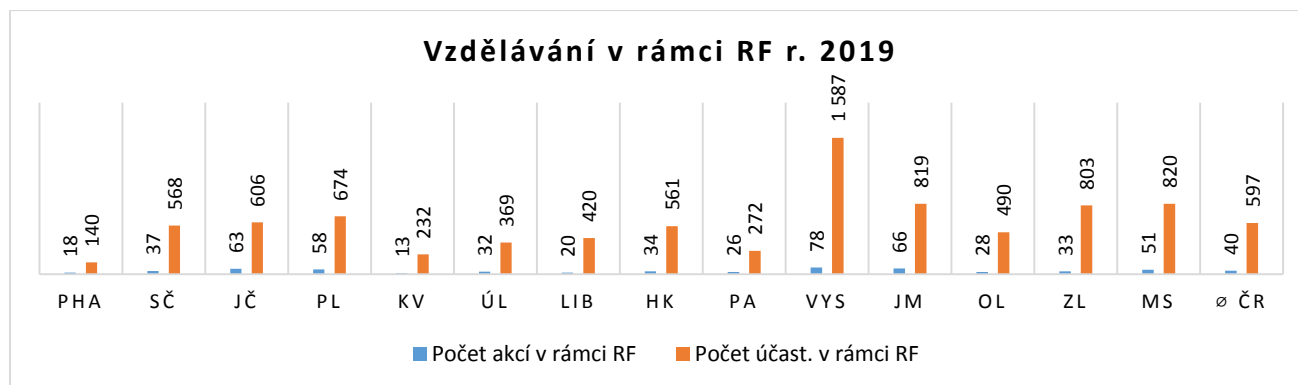

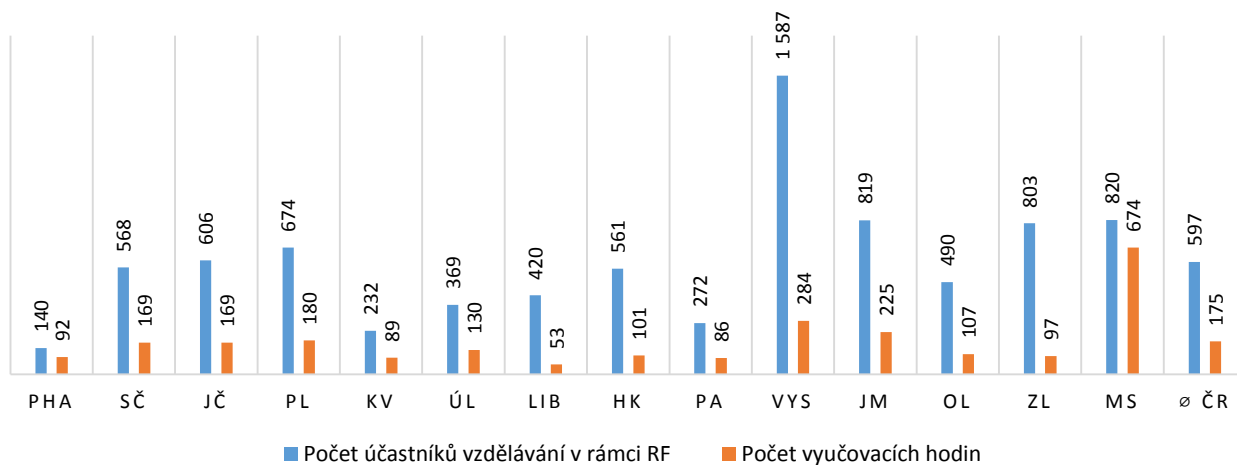
Statistika knihovnických činností

Vzdělávání, semináře, porady

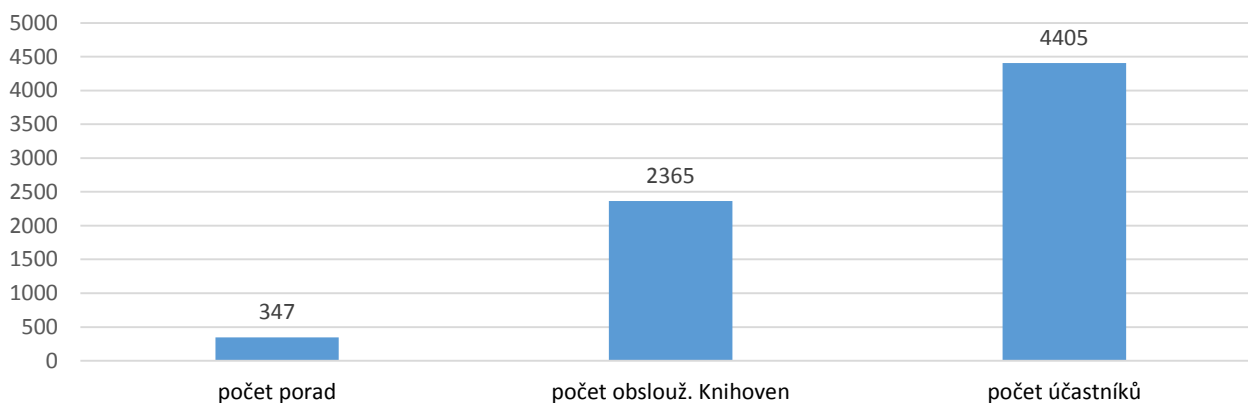

Počet účastníků vzdělávání v rámci RF/ počet vyučovacích hodin r. 2019

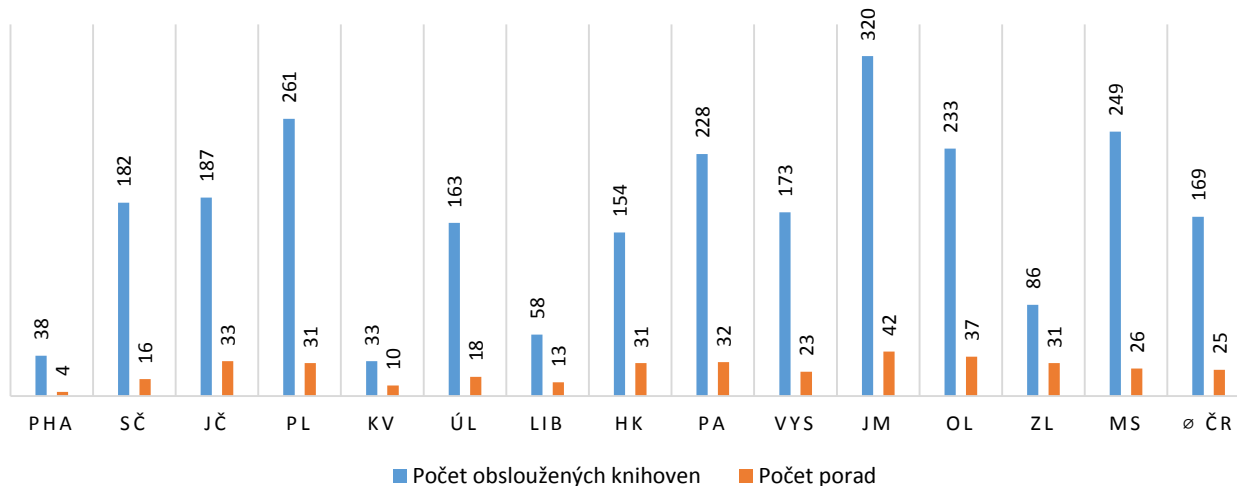

Porady

Porady v rámci RF r. 2019

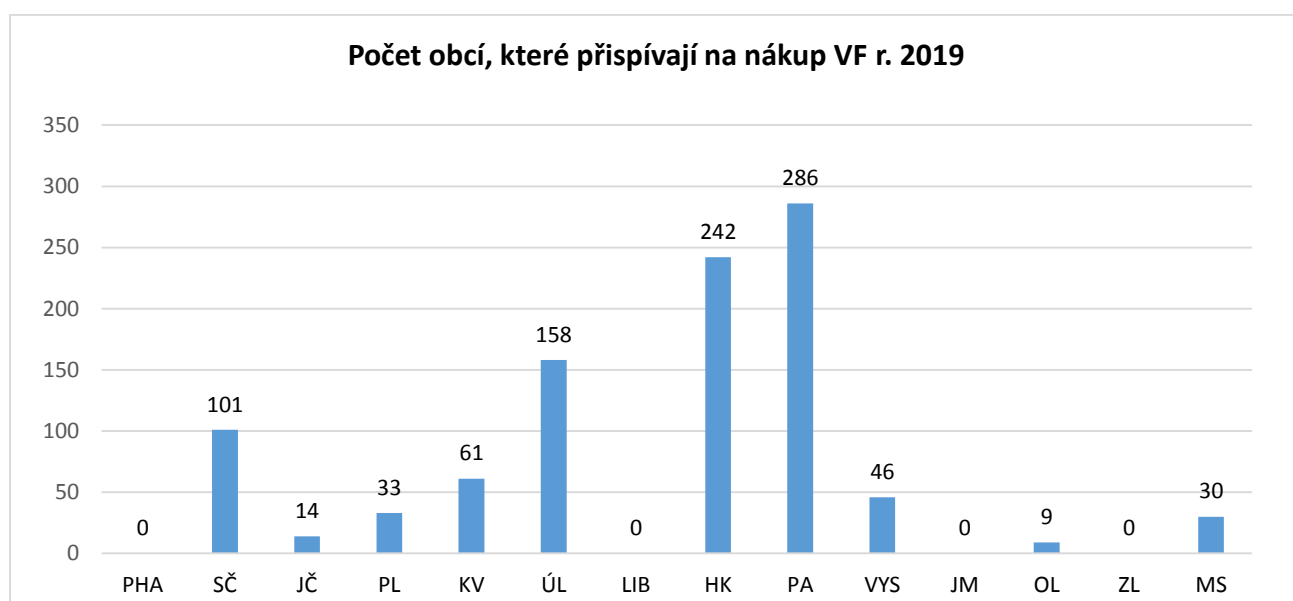
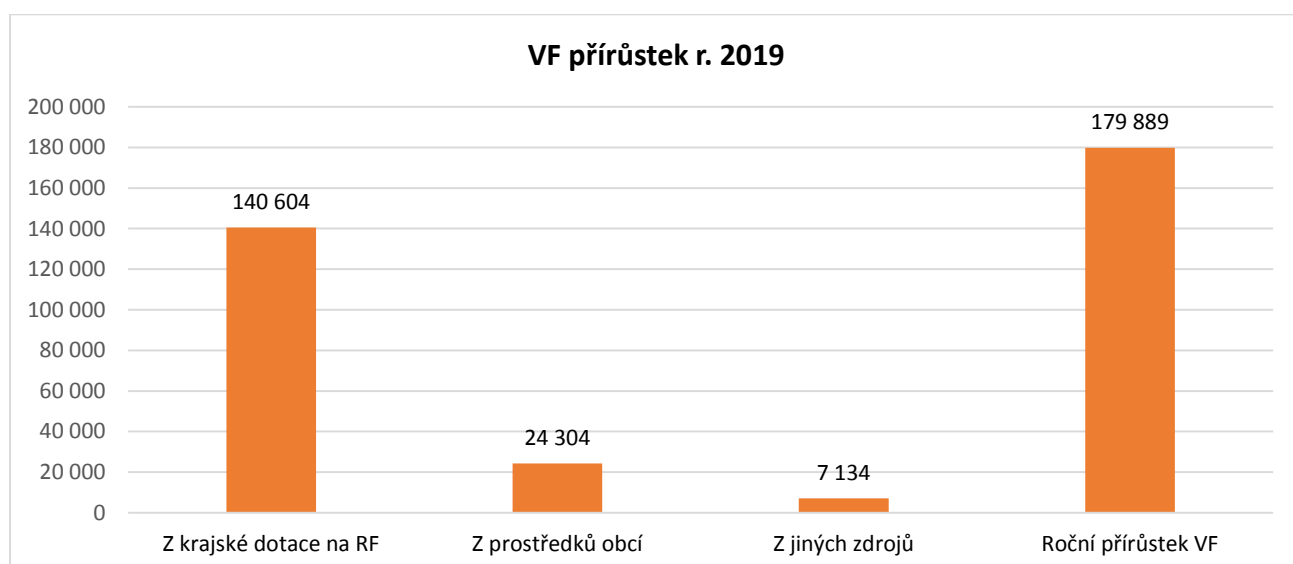
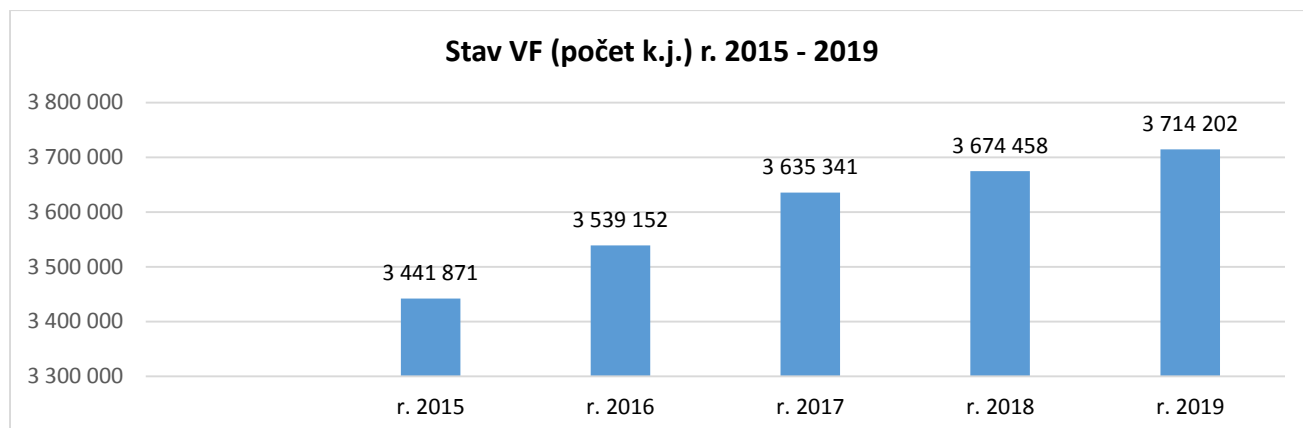

Porady v krajích r. 2019

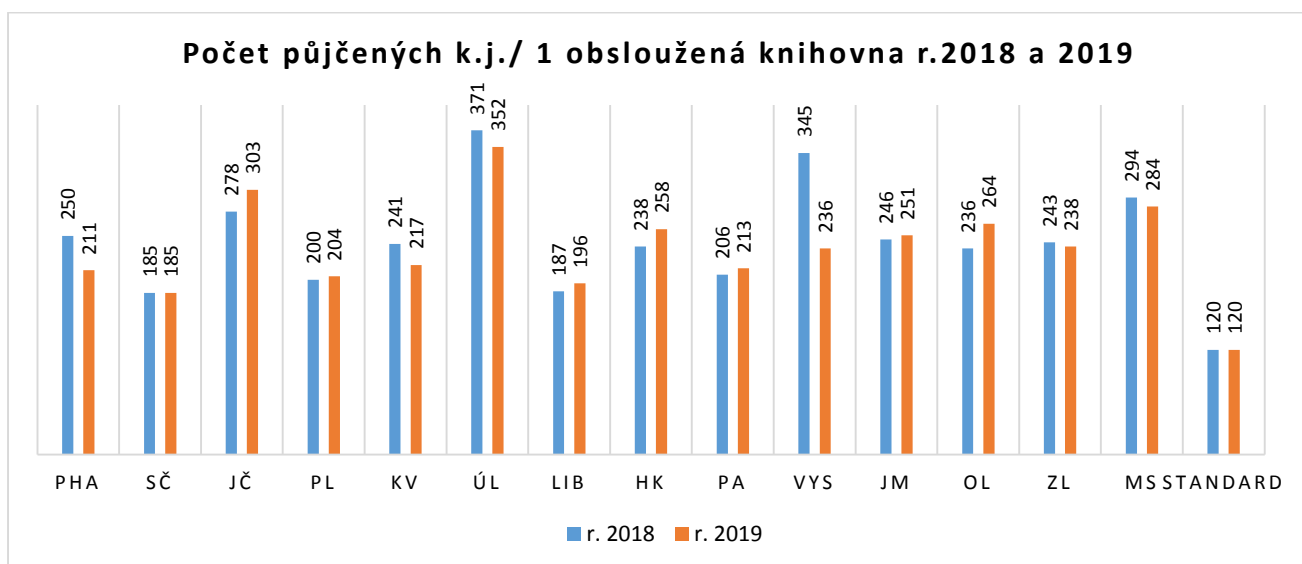
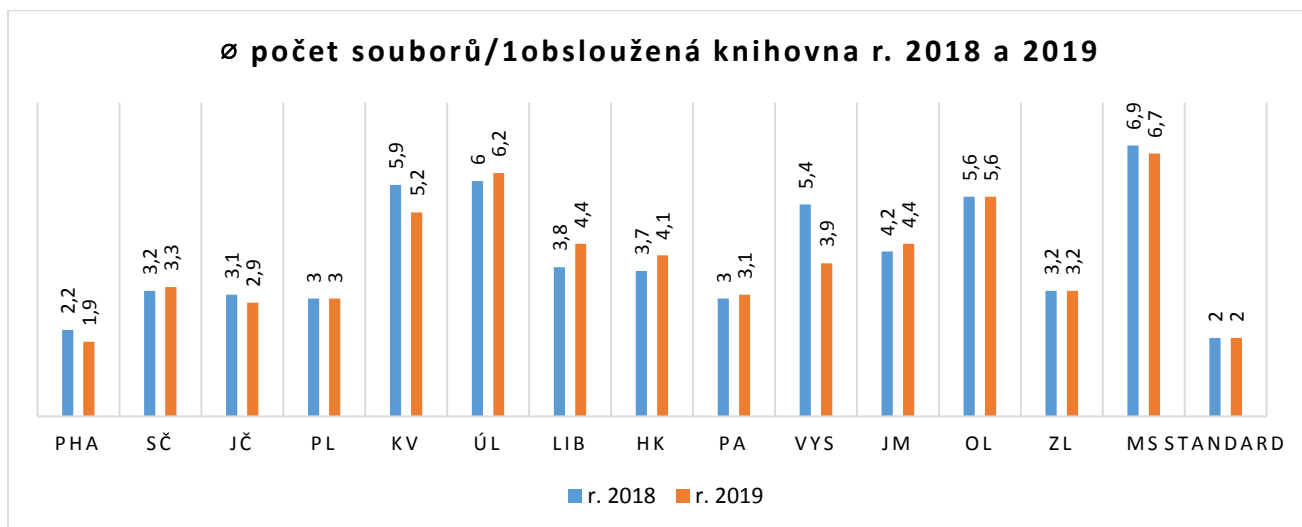

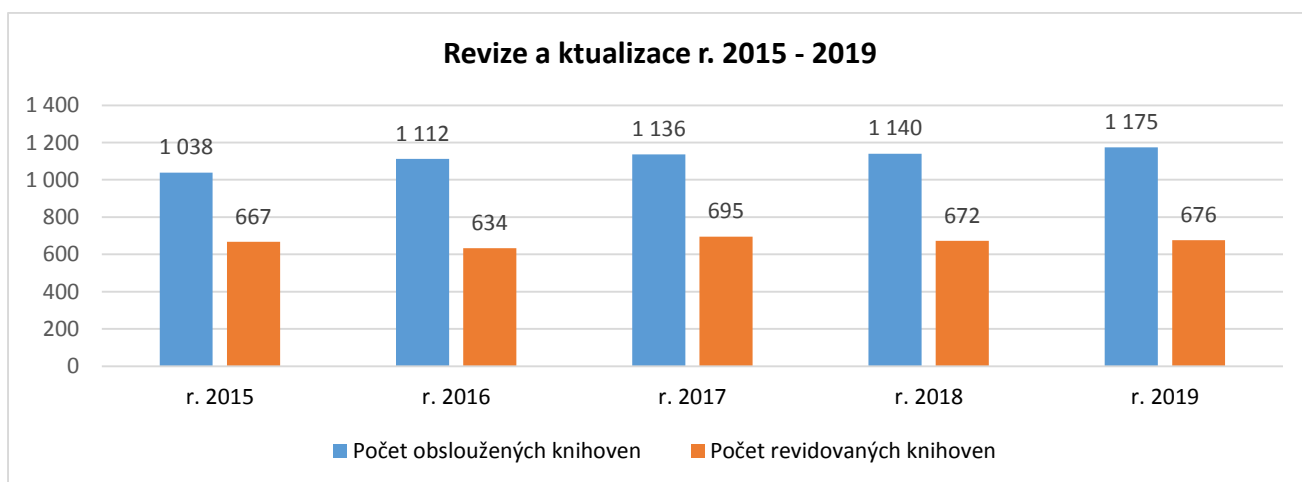
Výměnný fond

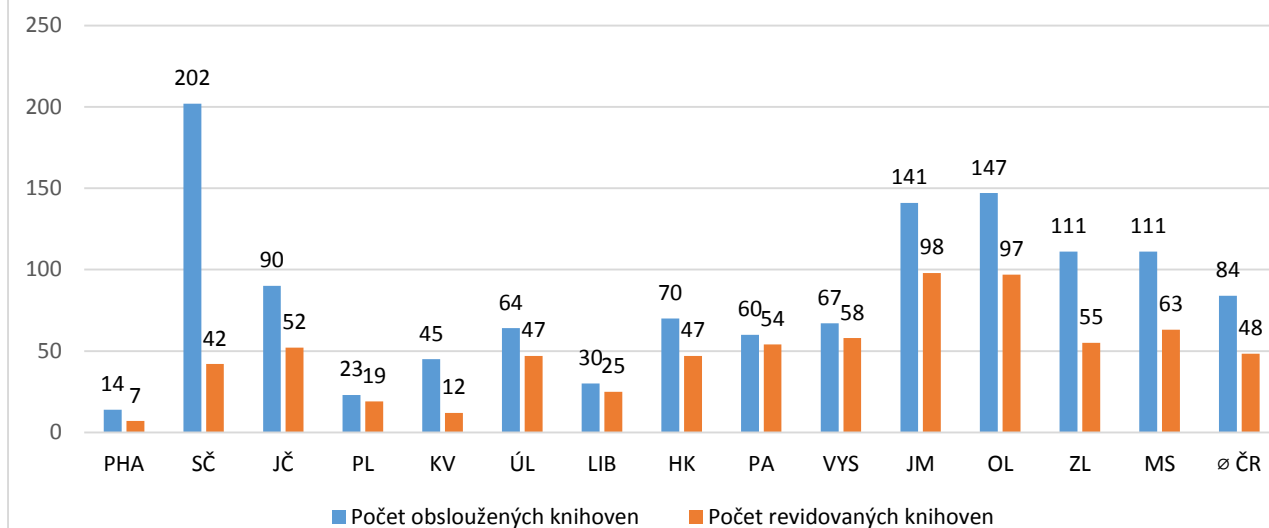
Cirkulační výměnné soubory

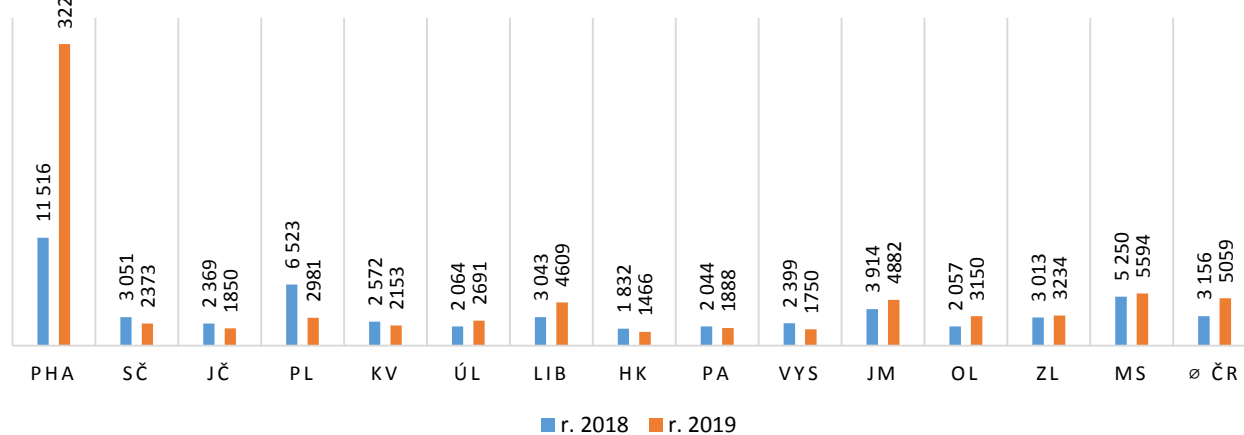
Revize a aktualizace KF

Revize a aktualizace r. 2019

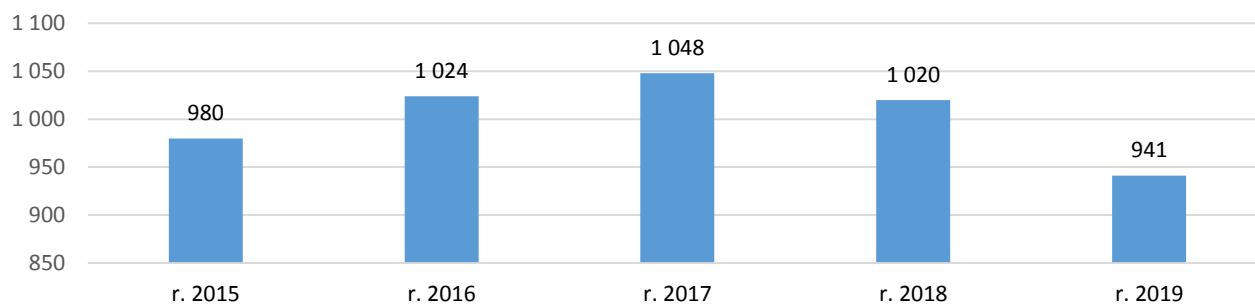

Počet revid. k.j./1 knihovna r. 2018 a 2019

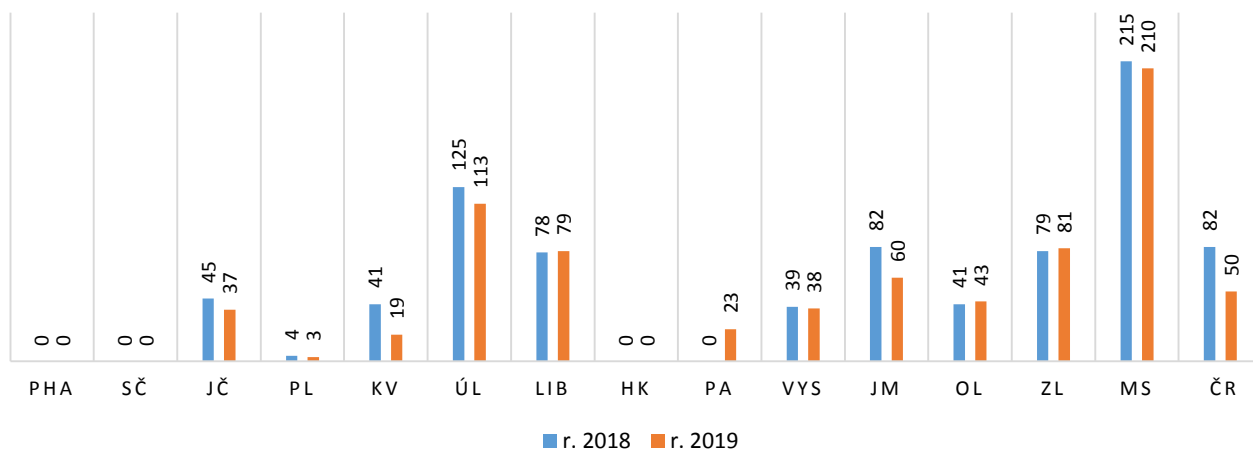

Nákup KF do vlastních fondů knihoven z finančních prostředků obcí

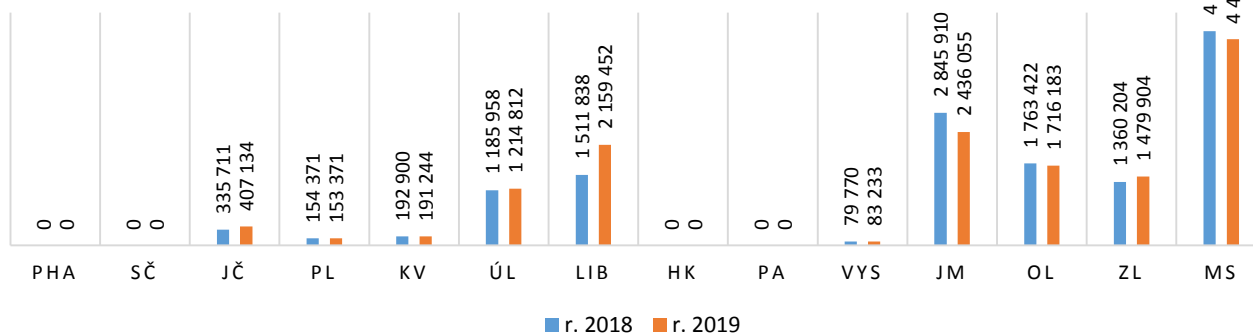
Nákup vlastního KF r. 2015- 2019 / Počet obslužených knihoven

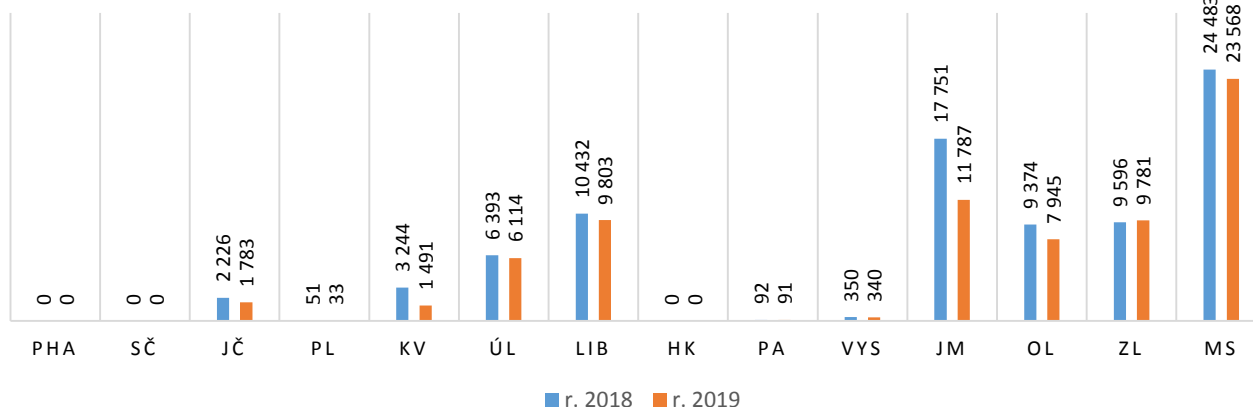
Počet koupených k.j. z prostředků obcí r. 2018 a 2019 / 1 obslužená knihovna

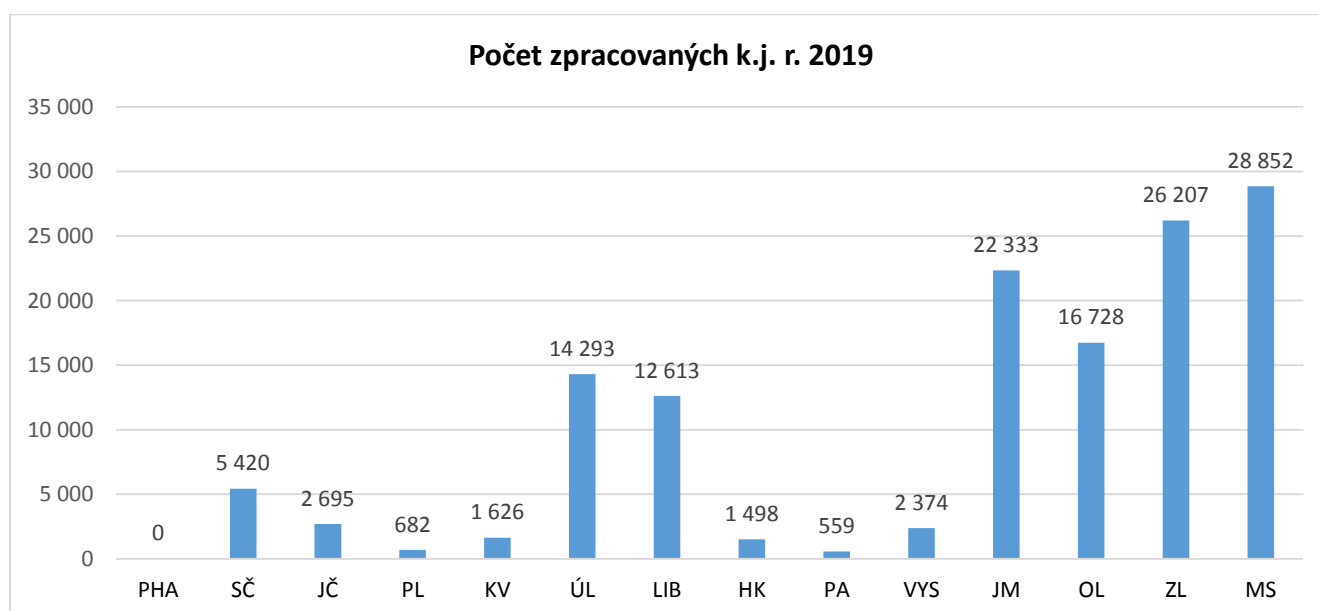
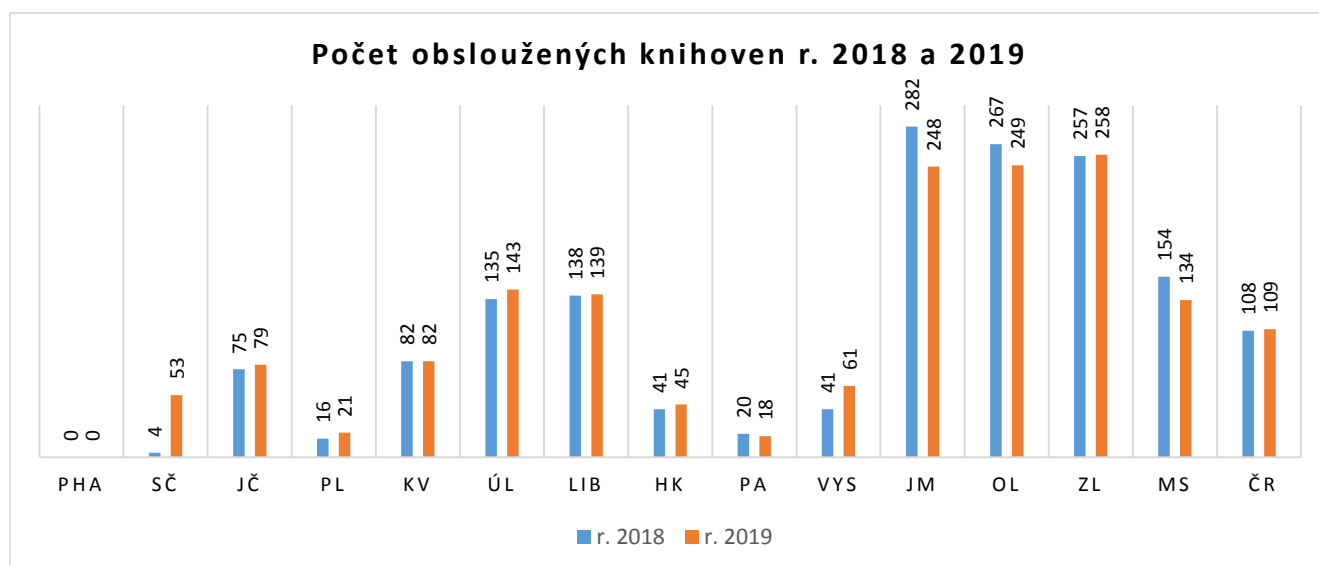
Finanční prostředky na nákup KF z prostředků obcí (v Kč) r. 2018 a 2019

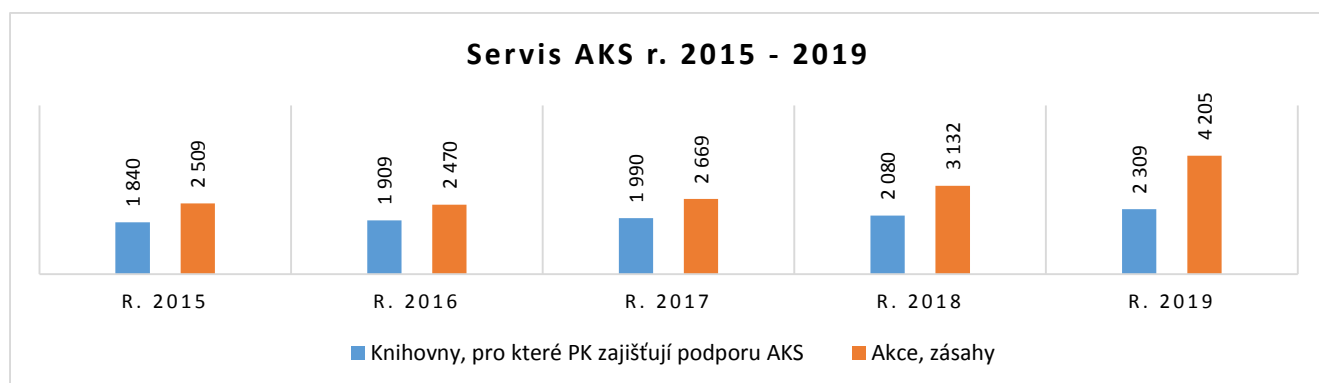
Počet koupených k.j. z prostředků obcí r. 2018 a 2019

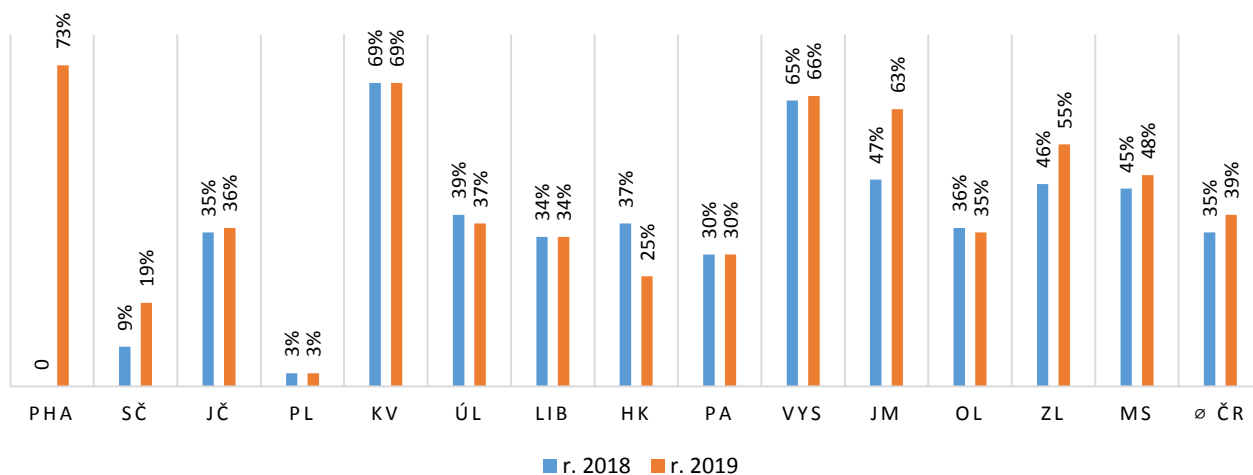
Zpracování KF z prostředků obcí

Servis automatizovaného knihovního systému

Servis AKS - % knihoven, které službu využívají r. 2018 a 2019

Počet knihoven, kterým KK nebo PK zajišťují servis AKS r. 2018 a 2019

